

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Bakalářská práce

2017

Adéla Vlčková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Adéla Vlčková

**Koncept morální paniky na případu
inkluzivního vzdělávání**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Adéla Vlčková**

Vedoucí práce: **Mgr. Magdalena Mouralová**

Rok obhajoby: **2017**

Bibliografický záznam

VLČKOVÁ, Adéla. *Koncept morální paniky na případu inkluzivního vzdělávání*. Praha, 2017. 58s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Magdalena Mouralová.

Abstrakt

V bakalářské práci se zabývám mediálním obrazem inkluzivního vzdělávání, na který pohlížím optikou sociologického konceptu morální paniky. Zaměřuji se na proměny zájmu médií o problematiku inkluzivního vzdělávání a na proměny zastoupení znaků morální paniky v nejčtenějších mediálních denících, kterým je Blesk, MF Dnes, Právo a Lidové noviny za časové období 2000 – 2017. Práce vyplívá z konceptu morální paniky, který staví na důležitosti masových médií a na přesvědčení směřované proti určitým společenským skupinám, které jsou vnímány jako rizikové pro společnost. Dále práci ohraničuji teoretickými i věcnými východisky, jako je moc a síla médií a charakteristika inkluzivního vzdělávání a jeho legislativní úpravy. Zkoumání provádím obsahovou analýzou, která mi díky své strukturaci umožňuje zkoumat předem zvolené proměnné, které jsou vytvořeny na základě charakteristik konceptu morální paniky. Práce přináší vhled do nekonzistentního zájmu mediálních deníků, který prokládám kontextuálními mezníky a do mediálního obrazu inkluze na který nahlížím zmíněným sociologickým konceptem. Výsledky završuji diskuzí o možných implikacích morální paniky na společnost a na vzdělávací politiku.

Abstract

The work deals with the media image of inclusive education which is examined through the prism of sociological concept of moral panic. It focuses on the transformation of media interest in inclusive education and changing of the representation of moral panic attributes in the most widely read daily press such as Blesk, MF Dnes, Právo and Lidové noviny from 2000 to 2017. The work arises from the concept of moral panic which respects the importance of the mass media and it takes into consideration the

beliefs directed against certain social groups that are perceived as being at risk to society. The theoretical part defines theoretical grounds such as the power of the media and the characteristics of inclusive education and its legislation. The practical part describes implementation of the research which is realized through a content analysis. The work brings insight into the inconsistent interest of various newspapers. This involves certain contextual milestones in the process of developing the media image of inclusion which is researched through the sociological concept. The results are concluded with the discussion about the possible implications of moral panic for society and educational policy.

Klíčová slova

morální panika, inkluze, inkluzivní vzdělávání, školský zákon, média, Stanley Cohen, obsahová analýza

Keywords

moral panics, inclusion, inclusive education, education act, media, Stanley Cohen, content analysis

Rozsah práce: 67 978 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18. 5. 2017

Adéla Vlčková

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Magdaleně Mouralové za její čas, cenné rady, ochotu, vstřícnost a odborný dohled.

Předpokládaný název práce:

Koncept morální paniky na případu inkluzivního vzdělávání

Předpokládaný název v anglickém jazyce:

Concept of Moral Panic in the Case Study of Inclusive Education

The bachelor thesis project is going to deal with the theme of inclusive education seen from the perspective of Stanley Cohen's sociological concept of moral panic. Cohen's model can help me understand response of the society in the context of inclusive education and its media image.

Námět práce:

Svou bakalářskou práci bych chtěla věnovat tématu inkluzivního vzdělávání, na které budu pohlížet optikou sociologického konceptu morální paniky. Zhruba ve druhé třetině loňského roku došlo k přexponovaným reakcím v souvislosti s uvedením platnosti novely školského zákona pod číslem 82/2015 Sb. týkající se změny vzdělávacího rámce, který by měl začlenit děti se zvláštními potřebami, různými postiženými atp. do běžných škol mezi žáky, kteří tyto problémy nemají. [PSP 2015] Tyto reakce, které byly posíleny především pomocí médií, dodaly tématu inkluzivního vzdělávání fundamentální význam pro většinovou společnost.

Právě tato situace přivádí myšlenku konceptu morální paniky, který byl poprvé systematicky popsán sociologem Stanleym Cohenem ve své studii *Folks Devil and Moral Panics*. [Cohen 2002] Morální panika je abstraktní sociologický koncept, který je popsán jako situace, kdy dochází ke značnému dramatizování určitého problému.

Za klíčové znaky morální paniky lze označit právě nepřiměřené reakce aktérů, zvláště zpravodajských médií, vzkvétající nejistotu a strach o ohrožení sociální řádu či některého z jeho pilířů, přehnaného dojmu, že je určitá skupina hrozbou pro společnost. V posledních desetiletích hrají média obrovskou roli v distribuci morální paniky, jelikož svým obsahem formují veřejné mínění na symbolické rovině. [Volek 2000: 3]dá

Na inkluzivní vzdělávání budu pohlížet perspektivou morální paniky, a to pomocí původního pojetí Stanleyho Cohena. [Cohen 2002] Tento model mi pomůže pochopit reakce společnosti v tématu inkluzivního vzdělávání v souvislosti s mediálním obrazem.

Explicitní cíle mé práce:

1. Popsat mediální obraz politiky inkluze.
2. Ověřit, zda způsob prezentace v médiích odpovídá konceptu morální paniky.
3. Pokud ano, diskutovat o tom, co z toho plyne pro vzdělávací politiku.

Základní metodologie:

Má práce bude pojata jako případová studie, která bude postavena na sekundární analýze dat. K analýze využiji internetové a tištěné zprávy, které se zabývaly problematikou inkluzivního vzdělávání za období 2005–2016. Vybrané mediální tituly budu zpracovávat obsahovou analýzou, jak kvantitativní, tak kvalitativní. Pomocí kvalitativního způsobu budu moci zhodnotit kontext a vyznění článku, kvantitativní metoda bude nápomocna při analýze relevantních slov.

Do souboru budou zahrnuty články, které budou obsahovat klíčová slova jako je inkluzivní vzdělávání, inkluze. Zaměřovat se budu na seriózní i bulvární tituly, které budu vyhledávat v archivu MediaSerch.

Předběžná struktura práce:

Struktura mé bakalářské práce by měla být následovná. Nejprve bych se věnovala obecnému vymezení konceptu morální paniky, posléze bych přešla k teoretickým východiskům, kde bych se podrobněji věnovala konceptu morální paniky, případně dalším teoriím. Dále bych do práce zařadila kapitolu, která by se týkala morální paniky ve spojitosti s médii. Aby byla práce co nejvíce komplexní, věnovat se budu i uvedení do problematiky inkluzivního vzdělávání. Práce bude podložena poznatky z analýzy ve vztahu s teoretickými znalostmi získaných studiím uvedené literatury.

Orientační seznam literatury:

- BAZALOVÁ, Barbora. 2006. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích. Brno: Mu.
- BERGER, P. L., LUCKMANN, T. 1999. *Sociální konstrukce reality*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

- COHEN, Stanley. 2002. *Folk devils and moral panics : The creation of the mods and rockers*. 3rd ed. Oxon : Routledge.
- Daniels, H., & Gardner, P. (1999). *Inclusive education*. London: Routledge
- GARLAND, David. 2008. On the concept of moral panic. *Crime Media Culture*.
- GOFFMAN, E. (2003): *Stigma*. Praha, Sociologické nakladatelství.
- GOODE, Erich; BEN-YEHUDA, Nachman. 2009. *Moral panics : The social construction of deviance*. 2nd ed. Chichester: John Wiley.
- HÁJKOVÁ, Vanda. 2010. *Inkluzivní vzdělávání*. Praha: Grada.
- HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- HUK, Jaroslav. 2008. *Sociologie médií*. Univerzita Jana Amose Komenského. Praha: Vyd. 1.
- JESENSKÝ, Ján. 1998. *Integrace – znamení doby*. Praha: Karolinum.
- KOVÁŘ, Blahoslav. 1974. *Obsahová analýza dokumentu*. Praha: ÚVTEI.
- KUNCZIK, Michael. 1995. *Základy masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum.
- MCLUHAN, Marshall. 1991. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. 1. vyd. Prah: Odeon.
- MCQUAIL, Denis. 2009. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.
- MERTON, Robert K. 2000. *Studie ze sociologické teorie*. Praha: SLON.
- YOUNG, Mary de. 2004. *The Day Care Ritual Abuse Moral Panic*. Jefferson : McFarland & Company.
- ZAJDOW, Grazyna. *Moral Panics : The Old and the New*. Deviant Behavior.

Další zdroje:

- MŠMT. *Bílá kniha*. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>
- MŠMT. *Hlavní směry strategie vzdělávací politiky do roku 2020*. [online]. Dostupné z: www.msmt.cz/file/26624/download
- PSP. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Sbírka zákonů*. [online] Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=288>

Obsah

ÚVOD	2
1. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	3
1.1 Morální panika dle Stanleyho Cohena.....	3
1.1.2 Znaky morální paniky.....	4
1.2 Masová média a společnost.....	6
1.2.1 Masová média.....	6
1.2.2 Vliv a moc médií.....	7
1.2.3 Mystifikace a mediální panika.....	9
1.2.4 Nastolování agendy.....	10
2. METODY A ZDROJE DAT	11
2.1 Model morální paniky.....	11
2.2 Výzkumné otázky a hypotézy.....	13
2.3 Výběr relevantních dat.....	16
2.4 Kódovací kniha.....	17
3. VĚCNÁ VÝCHODISKA	20
3.1 Inkluzivní vzdělávání.....	20
3.1.1 Integrace či inkluze?.....	20
3.1.2 Charakteristika inkluzivního vzdělávání.....	21
3.1.3 Legislativní rámec inkluzivního vzdělávání v ČR.....	22
3.1.4 Novela školského zákona.....	24
3.1.5 Hoaxy ve veřejném sektoru o změnách školského zákona.....	24
4. VÝSLEDKY ZKOUMÁNÍ	26
4.1 Výsledky: mediální obraz inkluze.....	26
4.2 Výsledky: mediální obraz inkluze optikou MP v roce 2016.....	28
4.3 Výsledky: mediální obraz inkluze optikou MP v roce 2015.....	30
4.4 Výsledky: mediální obraz inkluze optikou morální paniky.....	32
4.5 Shrnutí výsledků výzkumných otázek.....	33
4.6 Výsledky: diskuze možných implikací pro vzdělávací politiku.....	35
ZÁVĚR	37
POUŽITÁ LITERATURA	39
SEZNAM PŘÍLOH	40
PŘÍLOHY	43

Úvod

V této práci se věnuji tématu inkluzivního vzdělávání, na které budu pohlížet optikou sociologického konceptu morální paniky. Téma inkluzivního vzdělávání je v poli odborné veřejnosti od listopadových událostí roku 1989, zatímco zájem médií o tuto problematiku propukl až v roce 2015, a to v návaznosti na novelizaci školského zákona, která korelovala s přeexponovanými reakcemi ve společnosti. Tato skutečnost přivádí myšlenku konceptu morální paniky, který popisuje situaci, kdy dochází ke značnému dramatizování určitého problému. Tento koncept byl poprvé systematicky popsán sociologem Stanleyem Cohenem ve studii *Folks Devils and Moral Panics*. [Cohen 2002]

Cohen paniku popisuje jako kolektivní jednání, které můžeme považovat za spontánní a neinstitucionální, a je založeno na přesvědčení směřované proti určitým společenským skupinám, které jsou vnímány jako rizikové pro společnost. Charakteristické jsou přehnané reakce všech aktérů, a to zvláště masových médií. Masová média plní funkci distributora paniky, jelikož svým obsahem formují veřejné mínění na symbolické rovině. [Volek 2000: 99]

Bakalářskou práci věnuji tématu inkluzivního vzdělávání, na které budu pohlížet optikou výše uvedeného sociologického konceptu morální paniky. Tento model mi pomůže zachytit mediální obraz inkluze, na který budu aplikovat prvky konceptu morální paniky. Při posuzování použiji obsahovou analýzu, která mi zodpoví otázky ohledně frekvence tématu a kategorií, které zvolím na základě znaků sociologického konceptu.

Práci jsem strukturovala tak, aby čtenáře nejprve seznámila s teoretickými východisky, které tvoří rámec práce. Poté představuji postup mého zkoumání, věcná východiska a práci završuji výsledky a diskuzí.

Cíle práce

V této práci pohlížím optikou morální paniky na mediální obraz inkluzivního vzdělávání. Cílem práce je zachytit mediální obraz inkluze, porovnat situaci s teoretickým konceptem, zjistit, zda se v mediálních sděleních objevují prvky morální paniky a diskutovat možné implikace pro vzdělávací politiku.

1. Teoretická východiska

Paradigma sociálního konstruktivismu tvoří jakési ohraničení této práce, jejímž centrem je koncept morální paniky a živnou půdu tvoří mediální sdělení o inkluzivním vzdělávání. Abstraktní sociologický koncept morální paniky se zaměřuje na vysvětlení intenzivního kolektivního jednání, které je vyvolané strachem o ohrožení sociálního řádu či některého z jeho pilířů. Pozornost věnuje interakci společenského řádu a kontroly, deviantnímu chování a sociální konstrukci. Empiricky zachytitelná realita se dostává do konfrontace s pocity ohrožení, které se nacházejí mimo stabilní kulturní vzorec. Tyto vzniklé nepřiměřené obavy namířené na deviantní chování nejsou morální panikou vnímány jako opodstatněná reakce, nýbrž jako pocit ohrožení na symbolické rovině, který by mohl narušit společenské normy, hodnoty či zájmy společnosti. [Volek 2000: 98-108] Teoretické ukotvení morální paniky postrádá konzistentnost, proto nelze uvést jednotnou definici morální paniky. Ve středu zmíněného sociálního paradigmatu stojí práce Stanleyho Cohena, která tvoří styčný bod této práce.

Masová média se staly svébytnou a neodmyslitelnou součástí celospolečenské komunikace, která umožňuje zprostředkování informace mezi jedním výchozím bodem a vysokým počtem cílových bodů. [Jirák, Köpplová 2007: 25-26] V následujících kapitolách se věnuji teoretickým východiskům, která tvoří rámec mého výzkumu.

1.1 Morální panika dle Stanleyho Cohena

Stanley Cohen publikoval v roce 1972 knihu *Folk Devils and Moral Panics Folk: The creation of the Mods and Rockers*, ve které popsal mechanismy konceptu morální paniky. Koncept staví na procesu démonizace, který je umocňován masovými médii. V tomto procesu pak vznikají *folk devils*, což je označení pro osoby, které jsou považovány za zdroj deviantního chování narušující řád a zájmy společnosti. [Cohen 2002: 1-21]

Morální panika tvoří integrální součást života společnosti, respektive její neadekvátní a násilné projevy, které se po staletí¹ periodicky objevují. Tyto projevy pramení z obav o narušení či zborcení tradičních hodnot, které by mohly silně poškodit zaběhlý, jinak stabilní sociální řád. Jock Young přirovnává problematiku ke spirálovému účinku, kde dochází k vzájemnému působení médií, veřejného mínění, politiků a různých zájmových skupin ze kterého pramení morální panika. [Young 1974:

229-259] Uvedené skupiny hrají klíčovou roli v Cohenově konceptu, jelikož se svým přeexponovaným jednáním podílí na kolektivním procesu morální paniky.

Cohen vyzdvihuje důležitost zpravodajských médií, zvláště díky lapidární moci, která dokáže z jinak marginální události vytvořit fenomén. Média se silně podílí na zrodu morální paniky, kde dramatickým způsobem rozehrávají příběhy, které doplňují o expresivní výrazy. Kvantitativním nárůstem obdobných článků se témata dostávají do vědomí části společnosti, které posléze vede k veřejnému znepokojení. [Volek 2000: 98-102] Zástupci sociální kontroly reagují na vzniklou situaci a volají po řešení, které by razantně zamezilo deviantnímu chování. [Cohen 2002: 1]

Zde je nastíněna dynamika zainteresovaných aktérů, kteří se podílejí na procesu paniky. Pro morální paniku je typické rychlé vzplanutí, které je časově omezené. Vlny paniky *„nemývají dlouhé trvání a prudce opadnou, často aniž by přitom došlo k vyřešení původního problému [Volek 2000: 99]. Tato jejich krátkodečnost rozhodně neznamená, že jde o projevy bez historických kořenů. Svou roli zde hraje vliv takových kontextuálních politických a socioekonomických faktorů, jakými jsou nezaměstnanost, postavení rodiny či ztráta státní suverenity problematizující národní identitu atd.“* [Volek 2000: 99] Četnost panik je v porovnání s minulostí vyšší, a to z důvodu rychlosti sociálních změn a také z důvodu přesunutí naší pozornosti do širších kontextů. [Volek 2000: 98]

1.1.2 Znaky morální paniky

Abych mohla nasadit koncept morální paniky na zvolený případ zkoumání, je zapotřebí operacionalizace. Proto zde uvádím charakteristiky morální paniky, které budu v metodologické části přeměňovat na proměnné.

Prvním znakem, který indikuje možnost morální paniky, je **zvýšený zájem** skupiny jedinců o chování specifické skupiny, která je ve svých důsledcích vnímána jako riziková. Goody a Yehudy hovoří o obviňování jedince či skupiny za ohrožení společenské kultury, způsobu života a hodnot. Důležité je, že některé tyto hrozby, jsou zcela imaginární. [Goode, Yehuda 2002: 2] Charles Krinsky hovoří o přehnaných mediálních příbězích, které jsou posíleny reaktivními zákony, veřejnou politikou či zvýšeným veřejným zájmem, který vychází ze strachu či hněvu o ohrožení společenského pořádku. [Krinsky 2013: 12-13] Zvýšený zájem navazuje na další znak, který poukazuje na přijímání vykonstruovaného **přesvědčení o deviantním chování**,

---

¹ Vzpomeňme si na hon na čarodějnice.

kteří si žádá řešení. U tohoto znaku narážíme na nekonzistentnost v pojmání řešeného konceptu, jelikož Erich Goody a Nachman Ben-Yehudy považují nutnost rozptýlení tohoto přesvědčení do fundamentální části společnosti, zatímco jiní autoři nepovažují toto kritérium za nutné. Třetím klíčovým znakem jsou **nuance**, které jsou ve vyobrazování události médii použity. Zda dochází k dichotomickému dělení, zda jsou negativně popisovány a označovány, tak jak Cohen uvádí problematiku folk devils. Konsensus je druhou stranou vnímán jako odraz zájmů autorit. **Disproporcionalita** tvoří další podstatné kritérium, kdy je neobjektivně přikládán důraz závažnosti problému, který je výrazně přetížen v porovnání s obdobným problémem.² Poslední je **přechodnost**, kdy reakce jsou časově omezené, rychle vyvstanou a rychle opadnou. [Volek 2000: 98-103] Morální paniku můžeme definovat jako epizodu, která je vyvolána příběhy a zájmem veřejností, jež nemusí mít dlouhé trvání.[Krinsky 2013: 12]

Cohen vysledoval specifické postupy v mediálních sděleních, a to výrazné mediální zkreslení událostí, jejíž mediální prezentace byla doplněna o chytlavé, melodramatické titulky, expresivní výrazy, přehnané, nadsazené popisování situace a zvýšená frekvence článků. Další vyzozorovanou strategií byla **predikce**. Média nepopisovali pouze přítomnou událost, ale snažily se vytvořit dojem, že to nejhorší ještě přijde. Posledním znakem je **vyzdvihování některých rysů, znaků** skupiny či jedince, který jsou považovány za deviantní. Tím upozorňují na narušení zaběhlého řádu. [Cohen 2002: 1]

Kenneth Thompson vychází z definice Cohena a představuje tyto stupně či prvky morální paniky:

- 1) Něco či někdo je definován jako hrozba proti hodnotám či zájmům
- 2) Tato hrozba je vykreslována médii
- 3) Dochází k rapidnímu nárůstu znepokojení
- 4) K problému se vyjadřují autority či tvůrci veřejného mínění
- 5) Panika ustupuje či nastupuje sociální změna³ [Thomson 1998: 8]

---

² Například když jsou zveličeny údaje o stavu problému.

³ Original: „They key elements or stages in a moral panic according to this definition are:

- 1) Something or someone is defined as a Great to values or interests.
- 2) This threat is depicted in an easily recognizable form by the media.
- 3) There is a rapid build-up of public concern.
- 4) There is a response from atuhorities or opinion-makers.
- 5) The panic recedes or results in social changes.“ [Thomson 1998: 8]

Goode a Yehuda představují pět klíčových rysů, díky kterým je možné odhalit morální paniku, a to **obavy, vyjádření, kde je jedinec či skupina negativně zobrazována**, dále dochází ke **konsenzu veřejnosti** a nepřiměřenosti jejího **jednání proti obávané skupině**. Posledním znakem paniky je její rychlé vzplanutí a následné rozptýlení. [Goode, Yehuda 2002: 37-43]

Critcher zkoumá rozdíly mezi původním pojetím Cohena a práci Goodeho a Yehudy. Obě pojetí obsahují podobné prvky, ale v jiném ohledu mohou být považovány za disproporční. Pro tuto práci je důležité jejich vnímání role médií v morální panice. Zatímco Cohen jim přikládá značnou důležitost, Goode a Yehuda je vnímá více pasivně, a to jen jako zprostředkovatele názorových střetů. [Critcher 2008: 1127–1144]

1.2 Masová média a společnost

Typickým znakem moderní společnosti je heterogenost a rozpornost, která je určena napětím mezi veřejnou a soukromou sférou ve které se pohybujeme. Na odborném poli se názory na pojetí před a po industriální společnosti mnohdy liší, avšak shoda panuje ve funkci masových médií. Ty jsou považovány za rozhodující faktor, který zajišťuje sociální soudržnost, hraje roli v podpoře rozdělení moci a společenské komunikaci. Samotné hodnocení masových médií může být odlišné podle toho, jakým způsobem informaci přináší a také z jaké perspektivy hodnotíme. Z tohoto důvodu nelze jednostranně zhodnotit roli masových médií, jelikož z jedné perspektivy můžeme přinesenou informaci hodnotit jako žádoucí, z jiné perspektivy může být brána jako škodlivá. [Jiráček, Köpplová 2007: 25-26]

Anthony Giddens poukazuje na změny v sociální a technologické oblasti, které pozměnily tradiční interpersonální vztahy do abstraktních sdělení. Čím dál tím víc upouštíme od tradičních sociálních vazeb a více spoléháme na vztahové sítě, které nejsou fyzicky přítomné ani uchopitelné. To je dle Giddense pro značnou část populace po psychické stránce neuspokojující, a to v důsledku zvýšené víry ve zmíněné abstraktní a jiné mechanismy, které oslabují důvěru. Riziková povaha moderní společnosti je dále umocňována dramatickými příběhy, na kterých se významně podílejí média. [Giddens 2013: 112-125]

1.2.1 Masová média

Základním leč podstatným rysem masových médií je komunikace, která směřuje od jednoho zdroje k publiku – vytváří na jedné straně vysílatele, a na straně druhé

příjemce. Výraz masová média je odvozen od pojmu masa, kterým vysvětlujeme anonymní skupinu příjemců, ve které jsou velmi malé či žádné sociální vztahy. Výrazným prvkem těchto médií je vytváření nových sociálních vazeb ve společnosti, které posilují skupinovou identitu a zároveň pomáhají individuální osobě najít místo mezi ostatními. Mezi masová média patří noviny, časopisy, knihy, televizní a rozhlasové vysílání a také všechny moderní formy mediálního sdělení v kyberprostoru. Tato rozmanitá média jsou, co se obsahu týče, vysoce univerzální, mezi lidmi populární a mají veřejnou povahu. Důležitým rozměrem médií je jejich aktuálnost a pravidelnost v krátkých časových intervalech. [Jirák, Köpplová 2007: 21-23]

Recipient⁴ si sám vybírá, prověřuje či odmítá informace, které jsou mu skrze média nabízena. Je důležité podotknout, že příjemce mediálních sdělení musí mít dostatečné vzdělání, čas a finanční kapitál, aby dokázal informace dekodovat a interpretovat. Vzdělání tvoří předpoklad pro schopnost porozumět obsahu sdělení, nejedná se pouze o schopnost číst, ale také o schopnost porozumět obrazu a jednotlivým procesům, které jsou v pozadí každého jednotlivého sdělení. Časová náročnost médií je různá, proto konzumace každého mediálního sdělení vyžaduje jinou dávku soustředění. Také berme v potaz přenosnost, která je podmíněna druhem média (novinový tisk je bezesporu mobilnější než televizor). Tedy nejedná se pouze o smysly v souvislosti s časovou náročností, ale také o mobilitu médií. Poslední podmínkou k zařazení se do mediálního publika, jsou peníze, které tvoří vstupní klíč pro přístup k médiu. [Jirák, Köpplová 2007: 97-98]

Tyto podmínky ovšem dokazují, že média ze své povahy působí tam, kde je moc nerovnoměrně rozložena. Média jsou tak v těsném vztahu s politickou a ekonomickou silou. Denis McQuail poukazuje na sílu médií, která je často považována za nástroj moci. Tím rozděluje dva modely, a to model dominantních médií, který je založen na moci, která slouží vládnoucí třídě či dominující elitě, nebo pluralitní model, který nebere v úvahu žádnou vládnoucí třídu a předpokládá demokratickou kontrolu. [McQuail 2007: 95-96]

1.2.2 Vliv a moc masmédií

Odborná i laická veřejnost je přesvědčena významnou rolí médií v působení na jedince i společnost. Toto přesvědčení pramení z ustavování oboru, který se věnuje studiem

---

⁴ Osoba schopna přijmout a dekodovat informace. Nejedná se pouze o pasivní příjem, nýbrž i o kritické posouzení obsahu informací. Osoba si svobodně vybírá, prověřuje a odmítá obsahy sdělení.

médií, snahy aktivně angažovaných osob o prosazení se do médií nebo jeho ovlivnění, či živelné debaty a občanské aktivity, které bojují proti specifickému zobrazování, popisování a vybarvování kontroverznějších témat v mediálním sdělení. Odborníci jsou přesvědčeni signifikantním působením médií na společnost, a to jak jeho ovlivňováním chování a názorů, rozšiřováním poznání, ale také vyvoláváním napětí a ohrožováním sociálního řádu a stability. O této skutečnosti nepanují pochyby, každopádně pokud bychom se chtěli dostat k jednotnému názoru, čím média ovlivňují a jakou povahu jejich působení má, nedošli bychom ke shodě. Důvodem je neustálý technologický pokrok, rozdílný pohled na média a společenská povaha mediální komunikace. [Jirák, Köpplová 2007: 151-159]

Socializace jednotlivce je značně ovlivněna mocí médií, kdy se jedinec formuje a začleňuje do společnosti. Stejně tak ovlivňuje i panující vztahy a podoby společnosti, jelikož se média stala nástrojem šíření sociálních norem a hodnot, které jsou nezbytné pro strukturu a fungování společnosti. [Burton 2001: 15]

Walter Lippman pohlíží na obraz vytvořený médii za takzvaný pseudoprostor, který se nalézá mezi skutečnou realitou a situací popsanou médii. Jedinec poté reaguje na zmíněný pseudoprostor, a ne na skutečnou realitu. Tato myšlenka nemíní, že by mediální zprávy byly výmysly. Jedná se pouze o zúžený pohled na kontext v důsledku řady působících faktorů, jako je rychlost a četnost podání informace, který zamezují podrobnější zkoumání informace. [McCombs 2009: 51-52] Za výmysly se považují hoaxy, které tvoří skupinu poplašných nebezpečných zpráv kolující internetem. *„masový charakter médií bývá považován za jev, který může být jednotlivci i společnosti nebezpečný, neboť podporuje pasivitu, určuje dobovou estetickou normu (vkus) a zastírá komerční charakter mediální produkce“*. [Burton 2001: 109]

V minulosti jsme se setkali s několika případy, které dokazují silný vliv médií. Bohužel není možné úspěšnost případu vyjádřit číselně, jelikož jsou v historii zaznamenány pouze takové pokusy, které dokázaly vyvolat přeexponované reakce ve společnosti. Stěží nalezneme zaznamenaný pokus o vyvolání prudší reakce, která měla velmi slabý či žádný vliv. Na druhou stranu je potřeba zdůraznit, že se u úspěšných případech, vyskytoval bezprecedentní pocit ohrožení a paniky u velkého počtu příjemců, který se odehrál v reakci na mediální smyšlenku. [Jirák, Köpplová 2007: 154-159]

Důležitost mediálního sdělení dokládá i rozhodnutí společnosti Google, která se rozhodla jít do boje s hoaxy, a to seřazením výsledků vyhledávání dle důvěryhodnosti. Nedůvěryhodnost portálů bude posouzena dle předem stanovených směrnic upravující

kritéria, podle kterých speciální týmy budou hodnotit obsahy webů. [Aktuálně 2017]
Dále založení Centra proti terorismu pod ministerstvem vnitra, který se hodlá mimo jiné bojovat s dezinformacemi. Zřízení tohoto centra se potýká s kontroverzními reakcemi, například je napadáno za zavedení cenzury na internetu. [Aktuálně 2017]

1.2.3 Mystifikace a mediální panika

Za nejznámější případ mediální paniky je považována rozhlasová inscenace pojmenována Válka světů, dle románu H. G. Wellse, vysílána v roce 1938. Tuto rozhlasovou hru vysílalo CBS, které v tu chvíli poslouchalo zhruba šest milionů posluchačů, a kolem milionu propadlo panice. [PaleoFuture 2013]

Válku světů pro rozhlasové vysílání připravil režisér Orson Welles. Tento fantastický thriller pojednával o aktuálním napadení USA Mart'any, kteří zaútočili na zemi. Wellesovo vyprávění bylo doplněné o detaily, které celému vyprávění přidaly na realitě. I přes upozornění na začátku vysílání, že se nejedná o skutečnou a aktuální situaci, velká skupina lidí začala opouštět své domovy⁵. Tato fiktivní inscenace měla údajně na svědomí sebevraždy, zástavy srdce a dopravní zácpy způsobené vystrašenými lidmi, kteří se snažili uprchnout před Mart'any. Welles neměl tušení, že by mohl svým vystoupením vyvolat paniku takových měřítek. Pouze se snažil, aby vysílání bylo co nejvíce realistické. [PaleoFuture 2013]

Za poslední rok se v médiích objevilo několik zpráv, které nelze považovat za pravdivé. Ať již ze strany ruských médií podávající zprávu o raketovém útoku USA, přitom šlo pouze o cvičení [Lidovky 2016], či šíření informace o teroristickém útoku v České republice, který byl založen na varování osoby arabského původu, jako poděkování za vrácenou peněženku [HateFree 2016]. Zdali se jednalo o úmyslné ovlivnění veřejnosti a podání dezinformace, nebo jen o redaktorské pochybení, nelze jednoznačně říci. Demytizovat zprávy není cílem této práce. V souvislosti s těmito zprávami⁶ nás zajímá skutečnost, že se jednalo o zprávy, které zapříčinily živelné diskuze.

Jirák a Köpplová uvádějí další případy z historie, které vyvolaly paniku skrze média. Před konáním nějakých závěrů v případě inscenace Války světů je nutné si uvědomit, že v roce vysílání byla na svých počátcích druhá světová válka. Tím se

---

⁵ Jiné zdroje uvádějí, že k upozornění došlo i během vysílání.

⁶ Obecně tím míním hoaxy ve veřejném sektoru, výčet uvedených zpráv slouží pouze jako ukázka dezinformací z minulého roku.

dostávám k nezbytné podmínce při zkoumání vlivu médií – nesmím opomenout, že média tvoří společenskou instituci, která nepůsobí izolovaně od zbytku světa, je tedy zapotřebí zohledňovat širší kontext.

Výše nastíněná významná role médií, dokládá jistou moc, kterou média mají. Každopádně se jedná jen o teorii, co média mohou dělat. Abychom zjistili, co opravdu dělají, je nutné je podrobit zkoumání skrze jejich účinky, tedy to, co dokážou ve společnosti vyvolat. [Burton 2001: 116]

1.2.4 Nastolování agendy

Teorie nastolování agendy staví na veřejném otevírání témat, které si zasluhují pozornost publika. Jedná se o jakousi konstrukci reality, jelikož představované téma nemusí odpovídat skutečné realitě. Nastolování agendy se v praxi prolíná a ovlivňuje ve čtyřech rovinách, a to v mediální, veřejné, politické a korporátní agendě. [Urban, Dubský, Murdza 2011: 94]

James Dearing a Everett Rogers popisují nastolování agendy jako nepřetržitou snahu o prosazení určitého tématu jak do pozornosti veřejnosti, politických elit, tak mediálních profesionálů. Velkou roli přikládají médiím, jelikož mohou výrazně ovlivnit, jakému tématu bude věnována pozornost. Tato dvojice rozděluje mediální, politickou a veřejnou agendu. Mediální agendou se rozumí témata, kterými se zabývají média, zatímco veřejná agenda jsou témata diskutována členy veřejnosti. Výběr tématu ze strany zákonodárců, je považováno za politickou agendu. Tyto agendy ovšem neexistují izolovaně, naopak mnohdy dochází k situacím, kdy se jednotlivé agendy ovlivňují. Mediální agenda ovlivňuje veřejnou agendu, politická agenda ovlivňuje mediální agendu. [Dearing, Rogers 1996: 1-5]

Aspekty nastolování agendy potvrzují, že témata, která jsou hojně diskutována v médiích, nemusí primárně odpovídat situaci v reálném světě. Média si v nastolování témat zprávy třídí, sama si tedy vybírá, o čem bude referovat. [Burton 2001: 240]

2. Metody a zdroje dat

Primární analýza je zaměřena na rozbor a studium mediálních sdělení. Pozornost věnuji četnosti mediálních sdělení, frekvenci klíčových slov a případné existenci charakteristik konceptu morální paniky ve struktuře textu. Zvolený cíl má deskriptivní povahu, nikoli explanační, proto jsem zvolila obsahovou analýzu, která svou strukturací nabízí možnost kategorií. Kategorie jsem vytvořila na základě znaků morální paniky, které jsem operacionalizovala do měřitelných proměnných. Tento kvantitativní přístup, který je postaven na klasifikování a sčítání předem definovaných jednotek, mi poskytne informace o struktuře textu. Obsahová analýza, která „bývá charakterizována jako výzkumná technika pro kvantitativní, systematický a objektivní popis zjevného obsahu komunikace [Sedláková 2014: 291]“, mi postačí k dosažení vytyčených cílů, proto výzkum neprokládám kvalitativním přístupem.⁷

Použití obsahové analýzy Hendl popisuje pomocí osmi kroků, a to určením výzkumné otázky, rozhodnutím o výběru textů, definicí základní jednotky analýzy, návrhu kategorií pro analýzu, testováním kódováním menšího vzorku textu, zpracováním dokumentů a zjištěním četností pomocí kódování z kroků 4 a 5, provedením analýzy a popisem a shrnutím. [Hendl, Remr 2017: 230] V dalších kapitolách navazuji na Hendlův postup zkoumání, kde nejprve představuji výzkumné otázky, výběr relevantních dat a dále se zabývám jednotlivými proměnnými. Jelikož je mým bazálním východiskem koncept morální paniky, na začátek představím konceptuální model, který mi pomohl v systematickosti a přehledu teorie, kterou jsem využila při tvorbě výzkumných otázek.

Analýzu dat provádím pomocí programu IBM SPSS Statistics, kde využívám možnosti kontingenčních tabulek, chi-kvadrátu a adjustovaných reziduí na odhalení souvislostí mezi měřitelnými proměnnými. Hypotézy testuji na hladině signifikance 0,05.

2.1 Model morální paniky

Pro přehlednost a snadnější orientaci jsem vytvořila grafické znázornění projevů morální paniky, které jsem doplnila o měřitelné znaky, a to na základě teoretických

---

⁷ Výzkum kvalitativním přístupem by mohl odhalit hlubší spojitosti, nicméně by se jednalo o cíle, které nejsou přímo v souladu s tímto výzkumem. Zkoumání kvalitativním přístupem, navrhuji diskursivní

východisek. Vycházela jsem z vypozerovaných postupů v mediálních sděleních Stanleym Cohenem, které dále prokládám výňatky z klasických teorií morální paniky a teorií masových médií, čímž jsem vytvořila jakousi fůzi, která mi pomůže dojít k vytyčeným cílům práce.

Zájem médií (1) se projevuje zvýšenou frekvencí mediálních sdělení a rapidním nárůstem v mediální agendě. Morální panika se vyznačuje svým dynamickým průběhem, kdy dochází k rychlému vzplanutí a posléze k opadnutí zájmu. [Volek 2000: 111] Vychýlení z kontinuity ve sledovaném období 2000-2017 mi vymezi potenciální vlnu morální paniky, ve které budu hledat další rysy panik. Samotná média jsou Cohenem považována za zdroj morálních panik, zatímco Stuart Hall je považuje za distributory.⁸ Thomson vychází z Cohena a potvrzuje roli médií v morální panice, kdy neadekvátně vykreslují hrozby. [Thomson 1998: 8] Předávaný mediální obraz tvoří podle Lippmana jakýsi pseudoprostor, který se nachází někde mezi skutečnou realitou a obrazem v médiích. [McCombs 2009: 51-52]

Vyjádření vlivných aktérů (2) slouží k umocnění legitimacy mediálního sdělení, kdy se k problému vyjadřují autority či tvůrci veřejného mínění. [Thomson 1998: 8] Dle Cohena se v důsledku mediální smršťe začínají objevovat reakce vlivných autorit. V kontextu jeho pojetí na paniku reagují, ale také se podílí na jejím vzniku. Tím utváří populistickou diskuzi a politickou agendu. [Cohen 2002: 10-20] Stuart Hall naopak považuje vyjádření autorit za tvůrce panik, jelikož chtějí odklonit pozornost od skutečných společenských problémů. [Hall, Critcher, Jefferson 1978: 30] Ve vyjádření vlivných aktérů sleduji názory na problematiku inkluze, které člením do proinkluzivní a protiinkluzivní kategorie.

Negativní predikce (3) v médiích vyvolává dojem, že bude hůř a tím posilují nejistoty ve společnosti. Média tak vstupují do role vizionářů. Cohen ve své studii vysledoval chování médií, které vytváří dojem, že to nejhorší teprve přijde. Dále hovoří o zkreslených alternativních akcích, které jsou v danou chvíli k dispozici. [Cohen 2002: 163]

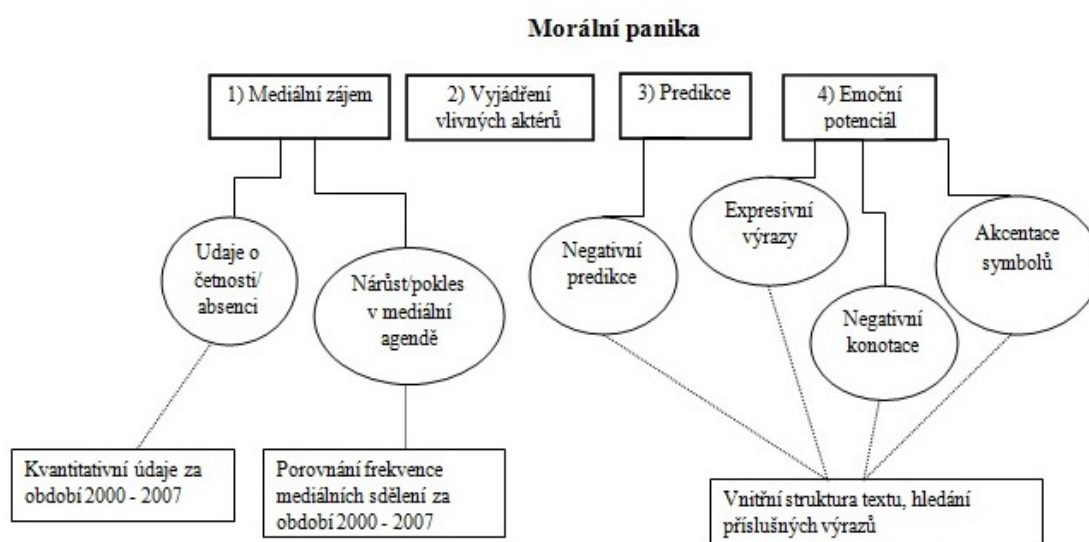
Goode a Yehuda nezmiňuje explicitně negativní predikci, ale hovoří o hrozbách, které jsou společnosti představovány, aniž by vycházely ze skutečných činností. Tím vyvolávají strach, obavy a smysl pro ohrožení. [Goode, Yehuda 2002: 17]

---

analýzu, považuji za možnost dalšího, podrobnějšího zkoumání tohoto jevu, který by mohl navazovat na výsledky této práce.

Emoční potenciál (4) doprovází morální paniku. Mediální sdělení je doplněné o expresivní výrazy s negativní konotací, které cílí na vyvolání silných emocí. Dochází k dichotomickému dělení, kdy je deviantní skupina či jedinec odtržen od zbytku společnosti, a to skrze akcentaci přiřazených symbolů, které upozorňují na odlišnosti, které nemusí být v souladu zaběhlého řádu a norem. [Cohen 2002: 1] Skupina je popisována jako snadno identifikovatelná, nezávisle zodpovědná za nebezpečí, které představuje její chování pro společnost. [Goode, Yehuda 2002: 51-72]

Model č. 1: Model morální paniky

2.2 Výzkumné otázky a hypotézy

Výzkumná otázka 1: Došlo k zesílení zájmu médií o téma inkluzivního vzdělávání?

H 1: Došlo k nárůstu zájmu médií v reakci na změny školského zákona a jeho vyhlášek.

Mediální zájem (1)⁹ zkoumám skrze údaje o četnosti či absenci tématu v médiích, a to jak se proměňoval zájem médií o téma inkluze od roku 2000 do roku 2017. Toto časové rozmezí jsem stanovila z toho důvodu, jelikož v roce 2005 vstoupil v platnost nový školský zákon, a v roce 2015 došlo ke schválení a podepsání novelizace

⁸ I přes rozdíly v pojetí zdroje panik je pro tento výzkum důležité, že se autoři shodují nad mocí médií v morální panice.

⁹ Kategorie 1 v grafickém znázornění modelu morální paniky.

zákona. Mým záměrem je tedy postihnout proměnu reakcí médií v čase, abych získala relevantní porovnání četnosti mediálních článků. Tedy zda došlo k vychýlení frekvence vydaných článků.

Výzkumná otázka 2: Jak vypadá mediální sdělení obrazu inkluze?

H 1: Články obsahující protiinkluzivní názory obsahují negativní predikce.

H 2: Články s negativně expresivními výrazy ve struktuře textu obsahují nesprávnou terminologii, která není v souladu s normami.

V této sadě hypotéz se zaměřuji na souvislosti jednotlivých proměnných ve struktuře textu.¹⁰ K testování použiji korelace, které měří vzájemný vztah proměnných. Hypotézy testuji na hladině významnosti 0,005. Sílu závislosti zkoumám pomocí adjustovaných reziduí a na základě znaménkového schéma. Tento způsob testování využiji i v dalších výzkumných otázkách, které měří vztah proměnných.

Výzkumná otázka 3: Jak vypadá obraz inkluzivního vzdělávání v médiích v roce 2016 v porovnání s rokem 2015?

H 1: V mediálních sděleních z roku 2016 se objevují více protiinkluzivních názorů oficiálních autorit než v roce 2015.

Do výzkumu jsem zahrнула přímé i nepřímé vyjádření oficiálních autorit (3). Pojem oficiální autority je definován jako osoba, která může uplatnit vliv, plnou moc na jiné osoby, a to na základě uznaných kompetencí a převahy. [Jandourek 2007: 35] Vzhledem k tématu jsem vymezila autority na politiky, jakožto na aktivní osoby podílející se na ovlivňování veřejných pravidel. Protiinkluzivní názory značí vyjádření, které se explicitně vymezuje proti novele školského zákona či proti samotné podstaty procesu inkluze.

H 2: V nadpisech z roku 2016 se častěji vyskytují negativní expresivní názory než v roce 2015.

Do negativních expresivních výrazů (4) řadím slova chaos, hrozba, strach, zločin, nespravedlnost, neadekvátní terminologii či mylnou informaci.¹¹ Neadekvátní

¹⁰ Hypotézu přijímám na základě signifikance, která bude nižší než 0,005.

¹¹ Škála slov byla pozměněna, doplněna na základě dvou uskutečněných pilotáží.

terminologií je myšleno použití stigmatizujících slov. Slowík hovoří o termínech, které spojují osobu přímo s jejím zdravotním stavem. [Slowík 2016: 30] Mylnou informací jsem vymezila pouze na nadpisy obsahující termín celoplošné inkluze a na nejčastější mýty a omyly, které jsou blíže popsány v kapitole věcných východisek.

H 3: Média doplňují sdělení o negativní predikce v souvislosti s novelou školského zákona ve větší míře v roce 2016 než v roce 2015.

Při vytváření kategorií jsem vycházela z výzkumného pohledu na inkluzi a její determinanty. Rafferty, Piscitelli a Boettcher ve svém výzkumu dokazují, že inkluze dětí se SVP má pozitivní dopad na zbytek kolektivu, zatímco výzkum Avradamis hovoří o obráceném dopadu. Z tohoto důvodu jsem vytvořila kategorie pokrývající možné negativní predikce, které cílí na žáky se SVP, bez SVP a na celkový úpadek vzdělání, který by byl projevem obou kombinací. Dále jsem se zaměřila na technické potíže, které jsou kombinací negativních predikcí ohledně financování a obav z byrokratického přetížení. Tuto proměnnou jsem doplnila o kategorii „jiné“ pro případ výskytu jiné predikce, která by nešla zařadit.

H 4: Články upozorňují v roce 2016 více na odlišnosti žáků se SVP, než tomu bylo v roce 2015.

Akcentace přiřazených symbolů (7) upozorňuje na odlišnosti, které nemusí být v zájmu zaběhlého řádu a norem. Tato proměnná zkoumá správnost použité terminologie v mediálním sdělení. Správná terminologie je nestigmatizující a nezávadějící, používá se termín žák se speciálními vzdělávacími potřebami či žák s handicapem/postižením.

Výzkumná otázka 4: Koreluje zvýšený zájem médií s prvky, které obsahuje koncept morální paniky?

H 1: Vymezená epizoda potenciální morální paniky podává expresivnější mediální sdělení.

Potenciální vlnu morální paniky vymezují časovým obdobím, které obsahuje nejvíce mediálních článků týkající se problematiky inkluze. Potenciální vlnu morální paniky budu následně porovnávat s daty ze zbylého období. Stejně postupuji u hypotéz s číslem 2 a 3.

H 2: Vymezená epizoda potenciální paniky obsahuje více protiinkluzivních názorů v porovnání s předchozím obdobím.

H 3: Vymezená epizoda potenciální morální paniky obsahuje prvky, které mohou mediálnímu sdělení přidávat na negativní konotaci.

Zde porovnávám výsledky z předchozích měření.

2.3 Výběr relevantních dat

Zkoumaným souborem jsou nejčtenější tištěné deníky s největším mediálním dopadem. [Median 2016] Z důvodu časového zúžení a rozsahu práce nelze pokrýt všechna masová média, proto jsem zvolila pouze jeden druh, a to tiskové noviny, které nabízejí vzhled několika let zpět díky archivaci článků projektu Newton Media.

Od roku 2014 se proměny čtenosti deníků příliš neliší. I přes pokles od roku 2006 mají deníky celkový zásah v 64 % (to činí okolo 5,7 milionu osob), tisk celkem až 90 %. [UnieVydavatelů 2016]

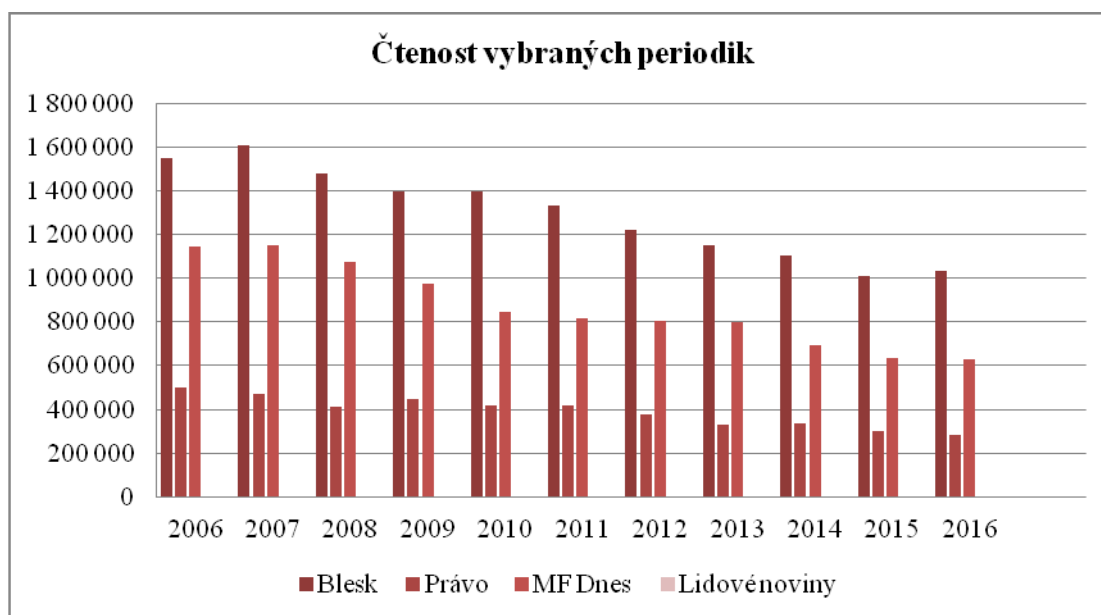
Do kvantitativní analýzy jsem zahrнула články z časového rozmezí 2000 – 2017. Toto vymezení má jistou logiku, v roce 2005 vstoupil v účinnost nový školský zákon, následně došlo k několika novelám a vyhláškám. Jelikož chci pokrýt reakce médií ještě před schválením a nabytí účinnosti, vymezila jsem se rokem 2000.

Pomocí klíčových slov *inkluzivní vzdělávání, inkluze dětí, děti se speciálními vzdělávacími potřebami, integrace dětí ve škole, změna školského zákona* jsem filtrovala mediální články, které se explicitně zabývaly problematikou mé práce.¹² Ze souboru jsem odstranila zprávy, které obsahovaly klíčová slova, ale obsah zpráv se netýkal zmíněné problematiky (např. články obsahující sousloví *změna školského zákona*, která odkazovala k zahájení povinné maturity z matematiky). Po pročištění souboru jsem získala 203 mediálních zpráv.

---

¹² Zde můžu narazit na jisté limity, jelikož volbou těchto klíčových slov, jsem provedla jakousi selekci dat. Klíčová slova jsem volila tak, abych získala co nejrelevantnější mediální články.

2.1 Graf proměn čtenosti tisku Blesk, Právo, MF Dnes a Lidových novin

[Autorka na základě výzkumu Media projekt]

2.4 Kódovací kniha

Kódovací kniha tvoří přehled operacionalizovaných pojmů z výchozí teorie. Kategorie jsou vytvořeny s ohledem na výzkumné otázky a koncept morální paniky. Finální verzi předcházely dvě pilotáže, které napomohly k vytvoření sensitivnějších kategorií a diferenciovanějších variant proměnných. Pilotáže jsem provedla s odstupem času, abych lépe postihla vytvořené kategorie.¹³ Níže uvádím přehled vytvořených jednotlivých proměnných a jejich hodnot.

ID- identifikační číslo

- nabývá hodnoty 0-203

DATE- datum vydání článku ve formátu dd-mmm-yyyy

- od dubna 2014 do dubna 2017
- časové vymezení bylo zvoleno tak, aby pokrylo potenciální vlnu morální paniky, co předcházelo, její začátek a doznění

MEDIUM- název zkoumaného periodika

¹³ Pilotáž by měla být provedena s nejméně jedním dalším výzkumníkem, aby se eliminovalo co největší množství možných chyb či nepřesností. Tato podmínka splněna nebyla, ale časový odstup, který jsem zvolila, mi napomohl s absencí dalšího pohledu.

- 1= „Blesk“, 2= „MF Dnes“, 3= „Právo“, 4= „Lidové noviny“
- zkoumaným souborem se staly čtyři nejčtenější mediální deníky v České republice

HEADLINE- manipulace v nadpise

- 1= „Bez negativních výrazů“ 2= „Mylné informace“ 3= „Neadekvátní terminologie“ 4= „Nesouhlas s inkluzí“

TYP- negativní exprese

- 1= „Nevyskytuje se“, 2= „Chaos“, 3= „Hrozba“, 4= „Strach“, 6= „Zločin“ 7= „Nespravedlnost“
- během pilotáže byly zaznamenány slova, která zdůrazňovala nelibost, poté byly přeměněny do kategorií („*Inkluze tu je, teď nás čeká chaos*“ Blesk, 2016)
- „Neadekvátní terminologie“ zahrnuje termíny, kdy dochází k pojmenování osoby podle handicapu¹⁴ („*Soud: I autista má právo na vzdělání*“ Lidové noviny, 2016)
- „Mylné informace“ nejčastější mýty a omyly, které jsou nastíněny v teoretické části, do kategorie byly přidány články s nadpisem vyzdvihující proces „celoplošné inkluze“ („*Celoplošnou inkluzi je potřeba zastavit!*“ Blesk, 2016)
- „Nesouhlas“ explicitní nesouhlas s novelizací školského zákona či s procesem inkluze („*Krajští zastupitelé nesouhlasí s inkluzí*“ MF Dnes, 2016)

NEGPRES- negativní predikce

- 1= „Nevyskytují se“, 2= „Zpomalení žáků bez SVP“, 3= „Zhoršení žáků se SVP“, 4= „Úpadek vzdělanosti/vzdělávání“, 5= „Technické potíže“, 6= „Jiné“
- „Zpomalení žáků bez SVP“ a „Zhoršení žáků se SVP“ zahrnuje mediální sdělení, které predikují negativní dopad na žáky bez a se speciálními vzdělávacími potřebami („*Na školy půjdou v září děti s lehkou mentální dysfunkcí. Ony to ale nezvládnou!*“ Blesk, 2016) 17.5
- „Úpadek vzdělanosti/vzdělávání“ je výsledkem negativních predikcí, které předpovídají negativní dopad jak na děti bez SVP, tak se SVP či hovoří o celkovém úpadku vzdělanosti/vzdělávání. („*Mají dojem, že byli hozeni do vody,*

¹⁴ Problematika terminologie je nastíněna v teoretické části. Z důvodu zavádějící, stigmatizující terminologie dochází k upouštění od slov postižený, handicapovaný aj. Školský zákon zavádí a definuje pojem žák se speciálními vzdělávacími potřebami.

obávají se, že integrace bude mít negativní dopad na ostatní děti, na dítě s handicapem i na ně samé.“ Lidové noviny, 2016) 31.8

- „Technické potíže“ obsahuje články, které zmiňují obavy o negativní dopady na financování a byrokracii (potíže s financováním asistentů, přemíra papírování aj.) („*Čím víc dětí v inkluzi, tím víc asistentů a tím víc peněz. Kdo to zaplatí? Pro malou vesnici, která je zřizovatelem školy jako my, by to bylo naprosto likvidační.*“ Blesk, 9. 3. 2016)
- „Jiné“ jsou mediální články, které obsahují negativní predikci v souvislosti s procesem inkluze, na kterou nebyla vhodně zvolená kategorie („*Škromach se navíc obává ještě dalšího efektu inkluze - odlivu dětí do soukromých škol.*“ Blesk, 2016) 6.4.

EXP- vyjádření autorit

- 1= „Neobsahuje“ 2= „Proinkluzivní“ 3= „Protiinkluzivní“, 4= „Pro i proti“, 5= „Nelze určit“
- „Pro i proti“ tvoří proměnnou zahrnující články, kde se vyskytly pro i proti inkluzivní vyjádření
- „Nelze určit“ jsou vyjádření bez jakéhokoli zbarvení

AKCENT- pojmosloví

- 1= „Správné pojmosloví“, 2= „Nesprávné pojmosloví“¹⁵
- „Správné pojmosloví“ článek neobsahuje zavádějící či nesprávnou terminologii, která může vést ke stigmatizaci osob
- „Nesprávné pojmosloví“ článek obsahuje zavádějící či nesprávnou terminologii

---

¹⁵ Nesprávné použití terminologie přímo spojuje osobu s jeho zdravotním stavem. „*Na prvním místě máme vždy co do činění s člověkem, teprve potom s jeho případnou vadou a postižením- to bychom měli dávat najevo především. Je proto lépe používat označení člověk s postižením než postižený člověk, vhodné je hovořit a psát o osobách handicapem apod.*“ [Slowík 2016: 30]

3. Věcná východiska

3.1 Inkluzivní vzdělávání

Principem inkluzivního vzdělávání je začlenění dětí do vzdělávacího systému bez rozdílu. Tento princip vychází z přístupu ve vzdělávání nerozlišovat žáky s handicapem a bez handicapu. [Bazalová 2006: 7]

Pojem **inkluze** se zavedl během konference v Salamance v roce 1994, kdy se jednotlivé země a mezinárodní organizace shodly na nových rámcových podmínkách, které byly namířeny na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Inkluze se začala pojímat jako nový koncept, které vede k integraci, neboli jako integrace žáků do běžné školy. [Pipeková 2006: 11]

3.1.1 Integrace či inkluze?

Pojem inkluze je hojně zaměňován pojmem integrace. Někteří autoři je považují za totožné, jiní se tomu vyhýbají a naopak je tvrdě oddělují. Nuancemi v jednotlivých konceptech se zabývali američtí autoři, kteří pozorovali aplikování pojmů integrace a inkluze. Shodné chápání těchto pojmů na edukačním poli je typické pro Českou republiku, zatímco pojem inkluze je častěji aplikován v Americe a Skandinávii. [Vítková 2004: 9]

Současný švýcarský odborník Bürli zabývající se speciální pedagogikou, představuje systematický vývoj a vymezení pojmů integrace a inkluze. Školní integraci považuje za specifickou fázi podpory dětí s postižením v širších historických souvislostech, která poskytuje odpovídající formu výchovy a vzdělání, jež odpovídá skutečným potřebám jedince. Je nutné zdůraznit, že integrace předpokládá dřívější segregaci. [Bartoňová, Vítková 2007: 10]

Fáze segregace byla nejintenzivnější v 18. – 19. století, kdy docházelo k zakládání ústavů, speciálních zařízení a škol pro osoby s postižením. Až do druhé poloviny 20. století tvořilo speciální školství subsystém veřejného školství. Poté došlo k velké výstavbě a osamostatnění speciálního školství, jelikož stát přehodnotil fungování a financování systému školství. Začaly se zdůrazňovat nedostatky systému, a to na bázi nového trendu **školní integrace**. Trend školní integrace zahrnoval změnu terminologie, a to jak rozvolnění jednotlivých kategorií, tak pojmání různých druhů

postižení. Další krok obsahoval snahu o zavedení pojmu speciální vzdělávací potřeby.¹⁶ V souladu s integrační fází se zavedl nový, centrální pojem – **inkluze**. [Bartoňová, Vítková 2007: 12]

Integraci můžeme chápat jako vzdělávání dětí s handicapem v hlavním vzdělávacím proudu, které byly dříve segregovány, zatímco **inkluze** je princip vzdělávání s unifikovaným systémem všech žáků bez rozdílu. [Bazalová 2006: 7]

Sociologický slovník nabízí vysvětlení integrace jako „*Začlenění jedince do skupiny a jeho akceptování ostatními členy.*“ [Jandourek 2007: 109] či v užším pojetí „*zařazování postižených jedinců do majoritní společnosti, snižování hendikepu, tj. dopadů postižení na jeho nositele. Plná integrace i těžce postižených se označuje jako inkluze*“ [Jandourek 2007: 109]. Definice inkluze je pojata jako „*Vyšší stupeň integrace postižených nebo znevýhodněných jedinců do společnosti a jejich institucí (např. tzv. inkluzivní vzdělávání).*“ [Jandourek 2007: 107] s požadavkem na změnu pohledu od vnímání lidí s handicapem tak, že jsme povinni je brát mezi sebe k novému pohledu „*každý z nás je nějak odlišný, každý potřebuje a má právo na individuální přístup*“ [Jandourek 2007: 107]. Naopak pedagogický slovník z roku 2003¹⁷ pojímá tyto pojmy jako synonyma: „*zapojování postižených do hlavního proudu dění ve společnosti. Používá se také jako synonymum integrace. Snaží se odstraňovat diskriminaci zdravotně postižených ve vzdělávání, socializaci, enkulturaci i ergotizaci.* [Průcha, Walterová, Mareš 2003: 49]

3.1.2 Charakteristika inkluzivního vzdělávání

Rovné šance ve vzdělávání nebyly v českých poměrech vždy samozřejmostí. V roce 1989 došlo k transformaci českého školství, která napomohla k hybným změnám ve vzdělávání. Primárním cílem této přeměny bylo vytvoření a zpřístupnění systému školství, který by poskytoval všem stejné šance. Klíčovou změnou, ke které české školství po transformaci dospělo, bylo přesunutí oblasti speciálního školství z izolovaného systému do záležitosti všech typů škol. [Bazalová 2006: 6] Tento integrační trend nese název inkluzivní vzdělávání.

Inkluzivní vzdělávání je proces, systém vzdělávání, který se věnuje dětem individuálně dle jejich osobních potřeb, a to bez ohledu na jejich sociální situaci,

---

¹⁶ Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou žáci se zdravotním a sociálním znevýhodněním. Do skupiny se SVP řadíme i žáky mimořádně nadané. [Pipeková 2006: 14]

¹⁷ Uvádím z důvodu stále vyvíjející se terminologie.

postižení, vyznání, etnicitu, příslušnost k minoritní skupině či rodinnou konstelaci. [Inkluze] Zmíněný individuální přístup k žákovi by měl vycházet z celé organizace a filozofie školy, nikoli jen z výuky. Každý žák má svoji strategii, která je přizpůsobena jeho schopnostem a zároveň jeho handicapům. Inkluzivně orientované školy se soustředí na rozvinutí žákova potenciálu a komunikaci s ostatními. Nedochozí k dichotomickému rozdělení na žáky se speciálními potřebami a žáky bez speciálních potřeb, všichni jsou vnímány jako jedinečné bytosti, které vyžadují zohlednění osobních specifik. Existence diverzity je považována jako přínos a obohacení. [Tannenbergová 2016: 34] Inkluze se ovšem netýká všech dětí s handicapem, vždy je potřeba zvážit, zda by vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu nemělo negativní důsledky. Proto je nutné, aby byly zváženy všechny okolnosti dítěte a jeho individuální předpoklady. [Bazalová 2006: 8].

V proinkluzivních školách dochází k budování přátelského vztahu mezi učitelem a rodičem, k vytváření přirozené proinkluzivní atmosféry (chápejme jako podmínku správně fungující školy, která svůj proinkluzivní obsah nevytváří uměle, nýbrž ho formuje přirozeně a nenásilně formou výuky a prostředím), k formování individuálních vzdělávacích strategií, k využití nejrůznějších didaktických metod i k dalšímu průběžnému vzdělávání zaměstnanců školy v oblasti speciální pedagogiky a vzdělávání. [Tannenbergová 2016: 41-46]

Výhody úspěšné integrace jsou zmíněny v Rámcovém vzdělávacím programu. Přítomnost žáka se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu učí žáky toleranci, respektování odlišnosti a celkově působí pozitivně na jejich chování. Samotný žák s handicapem se učí kooperaci, sociálním dovednostem a především vede k intelektuálnímu rozvoji. [Pipeková 2006: 14]

3.1.3 Legislativní rámec inkluzivního vzdělávání v ČR

V evropském kontextu je právo na vzdělání základem lidských práv a zároveň jedním z ukazatelů vyspělosti současné společnosti. Listina základních práv a svobod, která tvoří součást nejvyššího zákona České republiky, v hlavě 4, článku č. 33 uvádí:

(1) Každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách. [PSP]

Český školský systém musel reagovat na změny politických a společenských poměrů, které vznikly po roce 1989. Změnám základních školských zákonů předcházely živelné a dlouhé diskuze, které vyvrcholily až 15 let po revoluci. Do té doby byla oblast vzdělávání upravována tzv. regionálním školstvím, školským zákonem z roku 1984 (zákon č. 29/1984 Sb.) a zákonem o školských zařízeních (zákon č. 76/1978 Sb.). [MŠMT] K novému legislativnímu zakotvení reformy v oblasti regionálního školství došlo v roce 2005, a to nabytím účinnosti zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, známý jako školský zákon. K tomuto zákonu navazovaly vyhlášky týkající se dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, vyhláška 72 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních¹⁸ a vyhlášky 73 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a studentů mimořádně nadaných¹⁹ z roku 2005. [Bartoňová, Vítková 2007: 44] Školský zákon je nadále doplňován prováděcími právními předpisy, vyhláškami ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a nařízeními vlády. [MŠMT]

Školský zákon deklaroval předpoklady pro rovný přístup ke vzdělávání. Uvádí prostředky, které cílí k úspěšnému inkluzivnímu vzdělávání, mezi které patří využívání asistenta pedagoga, poradenské služby (služby speciálního pedagoga či psychologa), další vzdělávání pedagogů, kompenzační a didaktické pomůcky pro potřeby vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. [MŠMT] Bazalová o vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami uvádí zásadu „vzdělávat postižené běžně, pokud je to možné, speciálně, pokud je to nutné“ [Bazalová 2006: 9].

Na základě nových strategických dokumentů²⁰ došlo ke změnám v oblasti inkluzivního vzdělávání, které mají za cíl posílit inkluzivní prostředí na základních školách. Tyto změny jsou definovány v zákoně č. 82/2015 Sb., který mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. [Situační zpráva]

---

¹⁸ 197/2016 Sb. vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

¹⁹ 27/2016 Sb., vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ruší vyhlášku 73/2005

²⁰ Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015-2020 – Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016-18 – Akční plán opatření k výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice – Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání na období 2014-2020

3.1.4 Novela školského zákona

Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. pozměňující zákon č. 561/2004 Sb., je účinná v plném rozsahu od 1. září 2016. Tato novela reaguje na skutečnost, že se žáci se speciálními vzdělávacími potřebami již v hlavním vzdělávacím proudu vzdělávají. K roku 2015 se v hlavním vzdělávacím proudu vzdělávalo téměř 52 tisíc dětí s handicapem. Dle šetření již 3 175 klasických základních škol integruje žáky s handicapem z celkového počtu 4 100 základních škol. Speciální školy čítají kolem 24 tisíc dětí, a to nejčastěji děti s mentálním postižením. [COSIV] Dále se budu zabývat pouze § 16, který se věnuje vzděláváním dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných.

Novela přináší novou, jemnější definici žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, dochází k definování pojmu podpůrného opatření, k zavedení bezplatného poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením pro všechny děti se SVP, navýšení finančních prostředků na poskytování činnosti školy z důvodu využití asistenta pedagoga, k zavedení institutu revizního pracoviště a k zavádění pravidla týkající se doporučení poradenského zařízení, které nově obdrží nejen zákonný zástupce, ale i škola navštěvovaná žákem se SVP.

3.1.5 Hoaxy ve veřejném sektoru o změnách vzdělávacího rámce

Novelizace školského zákona (č. 82/2015 Sb.) je spojována s několika mýty, které prostupují mediálním prostorem. [EDUin] Z tohoto důvodu jsem zvolila několik nepřesností, mýtů a omylů, které se v diskuzích objevují.

✘	✔
Inkluze začíná 1. září 2016.	Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami se už běžně vzdělávají v hlavním vzdělávacím proudu.
Speciální školy se ruší.	Speciální školy se neruší, MŠMT nemá ani takové kompetence. Zřizovatel (u praktických základních škol převážně kraje) má tři varianty, jak upraví zřizovatelské listiny: převedení na „běžnou základní školu“ (žáci se SVP i bez SVP), běžná škola s oddělením na ZŠ a MŠ či škola pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým

	postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem. [Školský zákon]
Všechny děti se SVP se budou muset vzdělávat v běžných školách.	Dítě přihlašuje do školy rodič na základě svobodného rozhodnutí. [Školský zákon]
OSPOD bude nutit rodiče k přestupu na běžnou školu, či naopak na speciální školu.²¹	Vyhláška říká, že pokud dítě nemá nastavené podpůrné opatření a je zjevné, že potřebuje vyšší, je dána možnost škole nahlásit na OSPOD, že by bylo potřeba dítě přihlásit na kontrolu. [Školský zákon]

²¹ Oddělení sociálně-právní ochrany dětí, které chrání dodržování práv nezletilých dětí.

4. Výsledky zkoumání

4.1 Výsledky: mediální obraz inkluze

Podstatným zjištěním je vysoký nárůst mediálního sdělení na téma inkluzivní vzdělávání, který započal koncem roku 2014. Nejvyšší frekvence mediálního zájmu je zmapována v roce 2016, kdy se tématu inkluze věnovalo 135 mediálních článků ze zkoumaného souboru. Počet zpráv z roku 2016 tvoří 48 % z celkového počtu zkoumaných zpráv za 17 let. Tento rapidní nárůst zájmu o téma inkluze je znázorněn grafem vývoje počtu zpráv za sledované období, které doplňuji o potenciální kontextuální mezníky zájmu o inkluzivní vzdělávání.

Graf č. 1: Vývoj počtu zpráv v čase

[Autorka na základě sesbíraných dat]

Zájem odborné veřejnosti

Tématem inkluze se média v letech 2000 – 2009 takřka nezabývala. V odborné oblasti se zájem o inkluzi zrodil po roce 1989, do té doby bylo vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami řešeno segregací. Prohlubování zájmu odborné veřejnosti v edukační linii dokládá konání Světové konference speciálního vzdělávání v roce 1994. [Vítková 2004: 10] V kontextu České republiky dochází ke změnám v reakci na požadavky evropské společnosti, jejichž cíle jsou odvozeny ze společenských a individuálních potřeb. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se

s významným akcentem uskutečňuje od roku 2005, kdy vstupuje v platnost nový Školní zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. [Bartoňová, Vítková 2007: 61-63]

Kurikulární politika

V roce 2004 a 2005 dochází k několika novým právním předpisům, které reagují na nové klima inkluzivního vzdělávání.²² Rok 2005 přináší Rámcový vzdělávací program, který zahrnuje východiska pro tvorbu speciálních programů. Dále vzniká samostatný Rámcový vzdělávací program v souladu se školským zákonem (č. 561/ 2004 Sb.). [Pipeková 2006: 11-18] Z grafu vyplývá, že zájem odborné veřejnosti či nové právní úpravy v tomto případě nekopírují zájem médií. Tématem inkluzivního vzdělávání se média konzistentně zabývala až v roce 2010 – 2012, a to s celkovým počtem 50 zpráv.

Zájem médií a laické veřejnosti

Zlomový okamžik nastává začátkem roku 2015, kdy dochází ke zvýšenému zájmu médií, který se projevuje 50 mediálními zprávami. V tomto roce došlo ke schválení novely školského zákona, která mimo jiné upravuje paragraf 16 týkající se dětí se SVP. Tento paragraf byl ovšem odložen s nabytím účinnosti na září 2016. V roce 2016 dochází k prudkému zájmu médií o téma inkluze, který přináší 135 zpráv o inkluzivním vzdělávání.

Zastoupení tématu inkluze v mediálních článkách je v roce 2015 a 2016 diametrálně rozdílné, alespoň co se týče prvních a posledních příček umístění. V roce 2015 se tématu inkluze nejčastěji věnovaly Lidové noviny a nejméně Blesk s pouhým jedním článkem. V roce 2016 dochází k obratu, kde se Blesk dostává na přední příčku s výdejem článků týkající se inkluze a naopak Lidové noviny se umísťují na poslední místo. Lidové noviny si jako jediný deník zachovává konzistentnost ve výdeji článků na toto téma v časovém rozmezí 2015-2016.

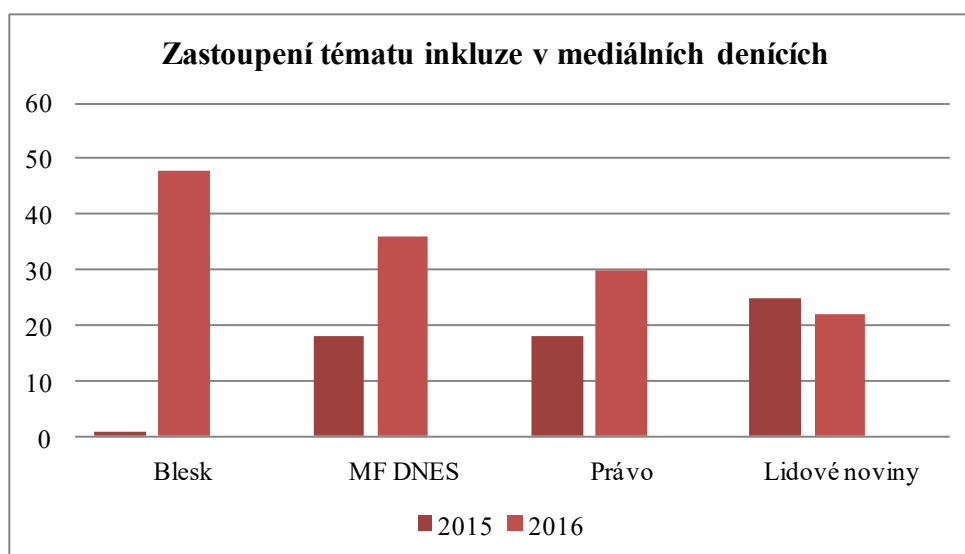
---

²² Zákon č. 561/ 2004 Sb. (Školský zákon)

Zákon č. 563/ 2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 73/ 2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Graf č. 2: Zastoupení tématu inkluze v mediálních denících

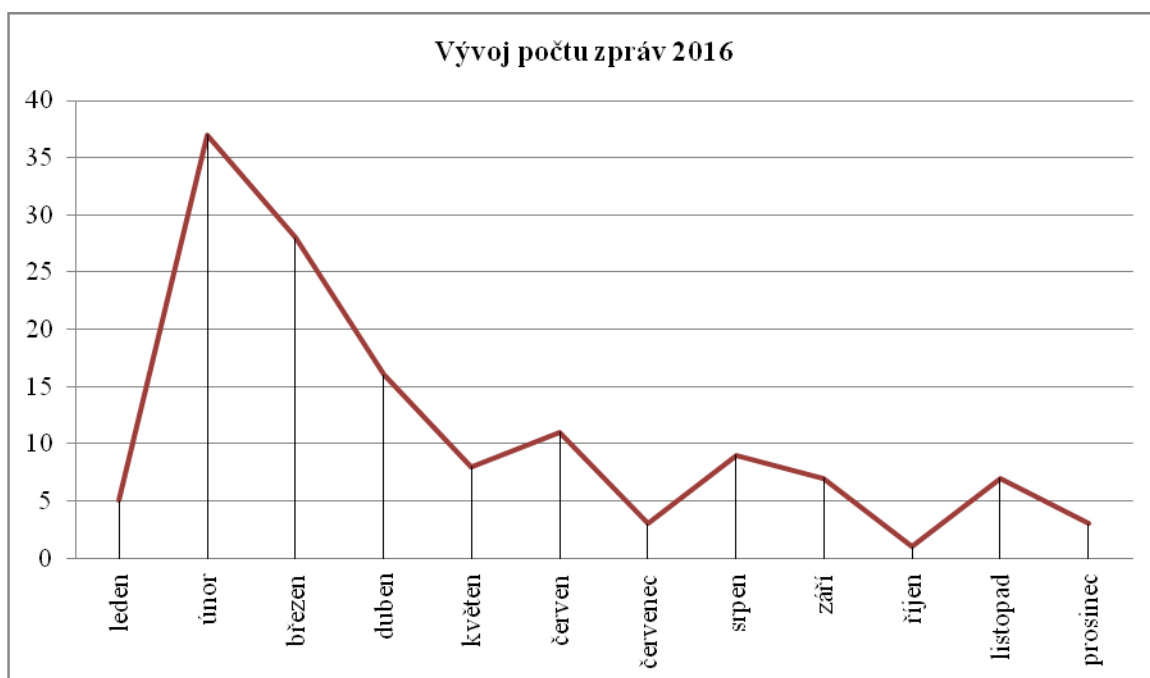
[Autorka na základě sesbíraných dat]

Ve struktuře článků dochází k slabé závislosti mezi použitím špatné terminologie a poukázáním na nedostatky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V této závislosti nejčastěji docházelo k použití nesprávné terminologie u zdůraznění intelektuálních schopností žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Naopak použití nesprávné terminologie nekoreluje s vyjádřením oficiálních autorit. Protiinkluzivní názory korelují s negativními predikcemi, a to nejčastěji se zpomalením žáků bez SVP a s predikcemi o celkovém úpadku vzdělanosti/vzdělávání. Souvislosti se nepotvrdily mezi typem deníku, použitím negativně expresivních výrazů v nadpisu a použitím nesprávné terminologie.

4.2 Výsledky: mediální obraz inkluze optikou MP v roce 2016

Rapidní nárůst mediálních článků značí **zvýšený zájem médií** o téma inkluzivního vzdělávání. V roce 2016 média nejvíce produkovaly články o tématu inkluze začátkem února až koncem března. Zvýšená frekvence článku by mohla být reakcí na přijetí vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Tato skutečnost ovšem nevyvrací možnost morální paniky, jelikož panika nevychází ze samotného obsahu informace, ale stylem, jakým je informace prezentována. Také beru v úvahu, že důležité změny, které upravovaly vzdělávání žáků se SVP, nebyly v letech 2004 – 2014 médií zdaleka tolik mapovány, jako je tomu v roce 2016.

Graf č. 3: Vývoj počtu zpráv v roce 2016

[Autorka na základě sesbíraných dat]

Vyjádření oficiálních autorit se vyskytuje v 52,6 % mediálních článků. Z toho 16,1 % názorů je explicitně protiinkluzivních, 10 % vyjádřeních se zastává procesu inkluze, jako nevyhnutelného a nutného kroku ve vzdělávání. V 9,5 % článků jsou zmínky proinkluzivní i protiinkluzivní a v 16,8 % článků není jasně definovaný postoj. Nyní se zaměřím na jednotlivé deníky v souvislosti s vyjádřením autorit. Jelikož se liší počet zastoupení jednotlivých deníků ve zkoumaném souboru, přepočítala jsem vyjádření autorit na procenta vzhledem k celkovému počtu zpráv daného média za rok 2016.

Protiinkluzivní názor se nejčastěji vyskytuje v deníku Blesk, a to ve 30 % sděleních za rok 2016. Naopak proinkluzivní názor je identifikován pouze v jednom sdělení z celkového počtu vyjádření. Blesk v 65 % svých sděleních obsahuje výroky oficiálních autorit nebo k nim odkazuje. MF Dnes obsahuje 13 % protiinkluzivních vyjádřeních a 21 % proinkluzivních. Stejně jako v deníku Blesk se i v MF Dnes vyskytují vyjádření autorit v 65 % článků. V deníku Právo je vysledováno 17 % protiinkluzivních vyjádření, 13 % proinkluzivních. Názory autorit se vyskytují ve 40 % sděleních. V Lidových novinách je identifikováno 5 % protiinkluzivních a 5 % proinkluzivních názorů oficiálních autorit. Pouhých 23 % článků v Lidových novinách obsahuje výrok či odkaz k oficiální autoritě.

Další sledovanou položkou je **negativní predikce**, která se vyskytuje ve 32,8% mediálních sděleních. U 10,2 % se jedná o predikce spojované s úpadkem vzdělanosti/vzdělávání, a to jak u zhoršení žáků se SVP, tak i u žáků bez SVP. Následují technické potíže, které obsahují problémy spojené s financováním či nadměrou prací, která je v souvislosti s byrokracií, a to v zastoupení 8,8 %. Častěji bylo predikováno zpomalení žáků bez speciálních vzdělávacích potřeb než zhoršení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, a to v 3,6 % ku 1,5 %.

Negativní predikce se nejčastěji vyskytuje v deníku Blesk, a to v 44 % zkoumaných sděleních. V MF Dnes se vyskytuje 35 % negativních predikcí, v Právu 25 % a v Lidových novinách 29 %.

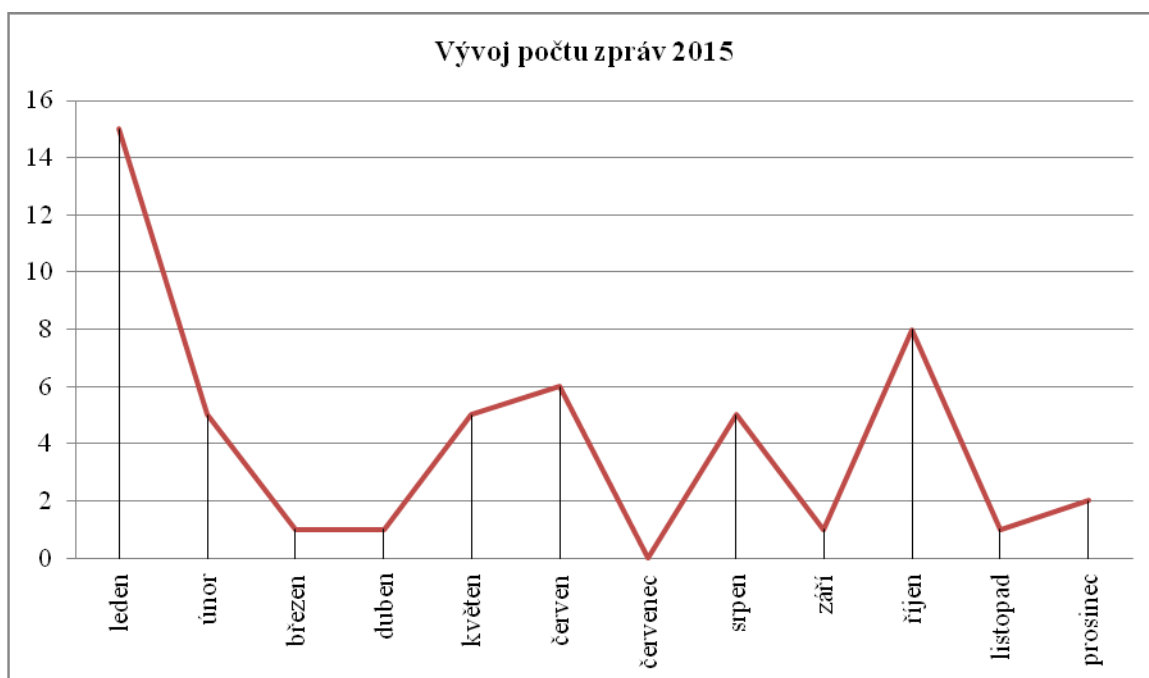
Poslední sledovanou položkou je **emoční potenciál**, který sleduje použité expresivní výrazy, emočně zatížené nadpisy a správnost terminologie, jejíž nesprávné použití posiluje akcentaci přiřazených symbolů. Použití negativně expresivních výrazů v nadpisu článků použilo 26 % deníků, a to nejčastěji Blesk u 29 % článků a Právo u 20 % článků. U MF Dnes se vyskytují ve 14 % a v Lidových novinách ve 4 %. Zdůraznění jinakosti žáků se SVP se dopustilo 10 % médií z celkového souboru sledovaných článků. V mediálních člancích se nejčastěji objevují akcentace intelektuálních schopností žáků se SVP, a to ve 12/14 případech. Použití nesprávné terminologie došlo u 12 % mediálních článků.

4.3 Výsledky: mediální obraz inkluze optikou MP v roce 2015

Zájem médií v tématu inkluze je oproti roku 2016 značně nekonzistentní. Nejvyšší mediální zájem se odehrál v polovině ledna, kdy se tématu věnovalo 16 článků. Začátkem února dochází k prudkému poklesu, který cyklicky stoupá a znovu klesá. Tyto periodicky opakující se vlny by mohly značit morální paniku, nicméně se jedná o nízká čísla, která mají malý dosah. Proto mohu tento případ vyloučit jako možnou paniku a použít ho jako porovnání pro vymezené období z roku 2016, kde zájem ze strany médií je v jedné vlně více jak dvojnásobný.

Graf č. 4: Vývoj počtu zpráv 2015

[Autorka na základě sesbíraných dat]

Vyjádření autorit se objevuje ve 40,3 % mediálních sděleních, z toho je 24 % aktérů výslovně pro inkluzi a 14,2 % se staví proti inkluzi. Proinkluzivní názory doplňují 6 mediálních sdělení, a to v Právu a Lidových novinách. Protiinkluzivní názory se objevují pouze ve 3 článcích, a to v Blesku, Právu a MF Dnes.

Predikování zatížené negativními dopady se vyskytuje v 19,6 %. V 11,3 % se jedná o obavy ohledně financování a byrokratického zatížení. Dále se jedná o celkově velmi nízký počet článků zmiňující jiné predikce, 4,8 % článků hovoří o možném úpadku vzdělání/vzdělávání, 1,6 % sdělení zmiňuje zhoršení žáků se SVP a zpomalení žáků bez SVP. Na technické potíže poukazují deník Právo, MF Dnes a Lidové noviny, negativní vliv na systém vzdělávání rozehrává deník MF Dnes a Lidové noviny, dopad na žáky se SVP a bez SVP zmiňuje deník Právo.

V 90,3 % případech se mediální články obešly bez negativně **expresivních výrazů** v nadpisu článku. Zbýlých 9,7 % článků obsahovaly slova chaos, hrozba, dále ve třech případech šlo o hanlivé použití označení žáků se SVP a o nesouhlas s procesem inkluze. V tomto roce se špatné použití terminologie vyskytlo v 7 %.

4.4 Výsledky: mediální obraz inkluze optikou morální paniky

K dynamickému nárůstu v mediální agendě došlo v průběhu začátku roku 2016, a to v období schválení vyhlášky č. 27/2016 Sb., O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných²³. Tato epizoda obsahovala ve svém nejvyšším bodě 37 zpráv, což činí 74 % zpráv za celý rok 2015. V období nabytí účinnosti paragrafu 16 a zmíněné vyhlášky se média tématem zabývala velmi sporadicky, a to pouze v 10 mediálních sděleních.²⁴ Zde se mi potvrdila hypotéza, jelikož došlo ke zvýšenému zájmu médií, a to zcela rapidně v poměru s ostatními roky a měsíci. Toto vzplanutí mediálního zájmu dále vymezují jako potenciální vlnu morální paniky, jelikož se jedná o přechodné, časově omezené období zvýšeného zájmu médií, jak je definována morální panika.

Dále pracuji s daty za období od 1. února 2016 do 30. března 2016, které tvoří vzorek pro potenciální morální paniku a s daty z roku 2015. S články po potenciální morální panice dále nepracuji, jelikož se obávám toho, že by mohly nést prvky doznívající epizody paniky a mohly by tím narušit výsledná data. Tímto vymezením mi vznikly dva soubory, a to potenciální morální panika se 67 články a kontrolní skupina neobsahující prvky paniky se 78 články za období 1. ledna 2015 – 28. února 2016, které následně porovnám.

Potenciální vlna paniky je nejvíce distribuována deníkem Blesk (37 %). V této době je 44 % článků doprovázeno negativními predikcemi, které nejvíce odkazují k celkovému úpadku vzdělanosti. Protiinkluzivních vyjádření je uveřejněno ve vymezeném období 22,4 %, celkový počet vyjádření autorit se pohybuje okolo 50 %. Negativně expresivní výrazy v nadpisech článků se v prvním případě vyskytuje u 19,4 % článků, u 7,5 % dochází k zdůraznění jinakosti, a to namířenou na intelektuální schopnosti žáků se SVP.

V časovém rozmezí 1. ledna 2015 – 28. února 2016 se nejvíce tématu inkluze věnuje deník Lidové noviny (32 %). Negativně expresivní výrazy v nadpisech se vyskytují u 7,5 % článků. V samotné struktuře textu se negativní symbolizace objevuje u 3,8 % článků, a u 9 % článků je špatně použita terminologie. Protiinkluzivních vyjádření je podstatně méně a to v 7,7 % článků, stejně jako v prvním případě jsou

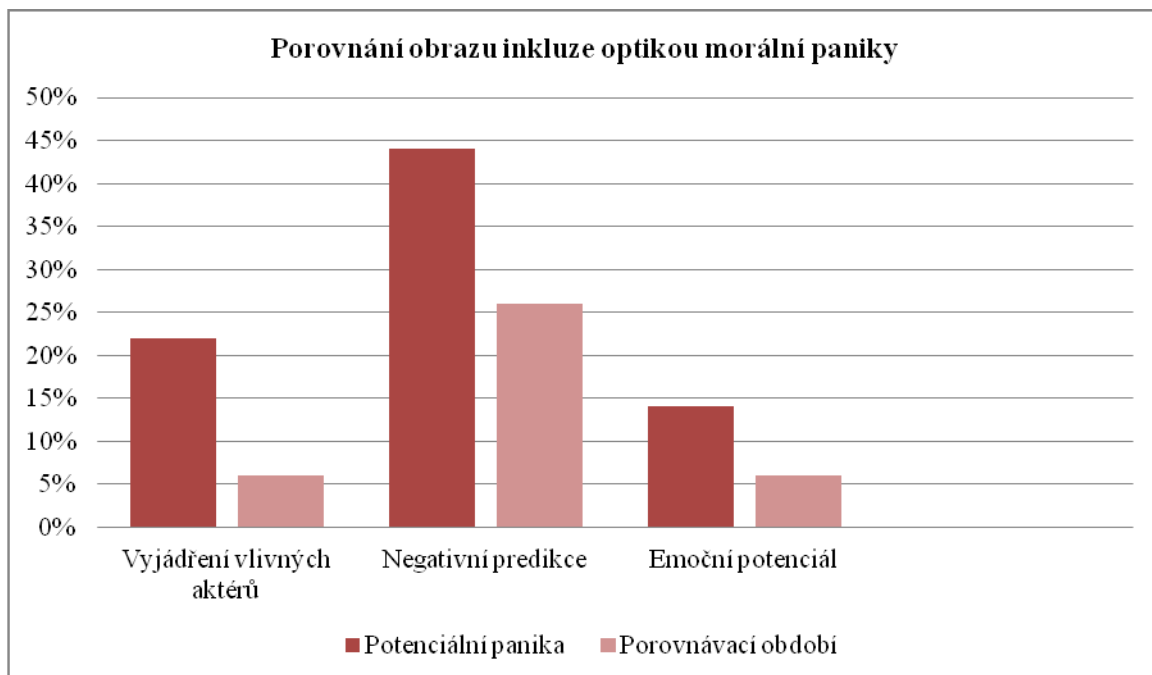
---

²³ Pouze jako kontextuální mezník, rozkrýt obsah mediálního sdělení není cílem mé práce.

²⁴ Nabytí účinnosti § 16 bylo odloženo na září 2016, tento paragraf se týká vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

mediální sdělení z 50 % doplněny o vyjádření autorit. Sledovaná proměnná negativní predikce se vyskytuje ve 25,6 % článkách a na rozdíl o potenciální vlny morální paniky odkazují k technickým problémům, a to nejčastěji k problémům s financováním a byrokratickým zatížením.

Graf č. 5: Porovnání obrazu inkluze optikou morální paniky

[Autorka na základě sesbíraných dat]

V porovnávacím ani v potenciální vlně panice se nepotvrdila souvislost mezi jednotlivými kategoriemi.

4.5 Shrnutí výsledků výzkumných otázek

Výzkumná otázka 1: Došlo k zesílení zájmu médií o téma inkluzivního vzdělávání?	
H1: Předpokládám nárůst zájmu médií v reakci na změny Školského zákona a jeho vyhlášek.	Přijímám hypotézu, jelikož v období schválení vyhlášky č. 27/2016 Sb., došlo k rapidnímu nárůstu mediálního zájmu.

Výzkumná otázka: Jak vypadá mediální obraz inkluze?	
H1: Články obsahující protiinkluzivní názory obsahují negativní predikce.	Přijímám hypotézu, jelikož hodnota signifikance je 0,000 na 95 % hladině významnosti.
H2: Vyjádření oficiálních autorit koreluje s nesprávnou terminologií.	Zamítám hypotézu, jelikož hodnota signifikance je 0,187 na 95 % hladině významnosti.
H1: Články s negativně expresivními výrazy ve struktuře textu obsahují nesprávnou terminologii, která není v souladu s normami.	Přijímám hypotézu, jelikož hodnota signifikance je 0,049 na 95 % hladině významnosti.
H3: Druh deníku souvisí s použitím negativně expresivních výrazů a použitím nesprávné terminologie.	Zamítám hypotézu, jelikož hodnota signifikance je 0,20 na 95 % hladině významnosti.
Výzkumná otázka 2: Jak vypadá obraz inkluzivního vzdělávání v médiích v roce 2016 v porovnání s rokem 2015?	
H1: V mediálních sděleních z roku 2016 se objevuje více protiinkluzivních názorů oficiálních autorit než v roce 2015.	Přijímám hypotézu, v roce 2016 se proti inkluzi vyjádřilo 16,1 % oficiálních autorit, zatímco v roce 2015 se proti inkluzi postavilo 14,2 % oficiálních autorit.
H2: V nadpisech z roku 2016 se častěji vyskytují negativní expresivní názory než v roce 2015.	Přijímám hypotézu, nadpisy z roku 2016 obsahují 26 % článků, jejichž nadpisy jsem vyhodnotila jako negativně expresivní. V roce 2015 jde o 10 % případů.
H3: Média doplňují sdělení o negativní predikce v souvislosti s novelou školského zákona ve větší míře v roce 2016 než v roce 2015.	Přijímá hypotézu, negativní predikce byla použita v roce 2016 u 33 % článků, zatímco v roce 2015 u 20 % článků.

H4: Články upozorňují v roce 2016 více na odlišnosti žáků se SVP, než tomu je v roce 2015.	Přijímám hypotézu, články z roku 2016 upozorňují o 8 % více na odlišnosti než články z roku 2015.
Výzkumná otázka 3: Koreluje zvýšený zájem médií s prvky, které obsahuje koncept morální paniky?	
H1: Vymezená epizoda potenciální morální paniky podává expresivnější mediální sdělení.	Přijímám hypotézu, v potenciální vlně morální paniky je 14 % článků negativně expresivní, zatímco v roce 2015 a části roku 2016 je 6 % článků vyhodnoceno jako negativně expresivní.
H1: Vymezená epizoda potenciální paniky obsahuje více protiinkluzivních názorů v porovnání s předchozím obdobím.	Přijímám hypotézu, potenciální vlna paniky je z 22 % doprovázena vyjádřením oficiálních autorit, zatímco v předchozím období se k inkluzi vyjadřuje pouhých 6 %.
H3: Vymezená epizoda potenciální morální paniky obsahuje prvky, které mohou mediálnímu sdělení přidávat na negativní konotaci.	Přijímám hypotézu, jelikož je 14 % článků naplněno negativním emočním potenciálem oproti druhému období, kde se tento prvek vyskytuje v 6 %.
H4: Vymezená epizoda potenciální morální paniky obsahuje více negativních predikcí než předchozí období.	Přijímám hypotézu, ve sdělení potenciální vlně paniky je 44 % článků s negativní predikcí, v předchozím období je článků s negativní vizí 26 %.

4.6 Výsledky: diskuze možných implikací pro vzdělávací politiku

Tuto část věnuji možným implikacím pro vzdělávací politiku. Jak jsem v této práci uvedla, jednotlivé roviny agendy setting se prolínají a ovlivňují. Politická agenda sytí média tématy, o nichž následně referuje a mediální a veřejná agenda může ovlivňovat a tvořit zdroj pro politické elity. [Urban, Dubský, Murdza 2011: 94] Média svým sdělením manipulují s velmi silnou mocí, která jim umožňuje vytvářet a ovlivňovat představy o skutečnosti. [Rozell, Mayer 2008: 250] To podporuje i výzkum veřejného mínění, který zveřejňuje informace o zvýšení důvěry v klasická média, a v porovnání

s důvěrou v politické instituce je vyhodnocena jako relativně důvěryhodná instituce. [CVV 2017]

Tématem inkluze se média začala zabývat v roce 2015, kdy došlo ke schválení novely zákona upravující vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Expanze mediálních reakcí nastala začátkem roku 2016, kdy byla schválena vyhláška 27/2016 Sb., O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Živý zájem médií v tomto případě kopíroval budoucí úpravy vzdělávacího systému.

Média svými negativními sděleními o škodlivé inkluzi mohly přispět k formování názorů veřejnosti. V reakci na nové vyhlášky vznikly petice na podporu ústavní stížnosti proti inkluzi z řad veřejnosti²⁵ a otevřené dopisy ministryni školství proti násilné inkluzi²⁶. Tím se vyvolaly živé debaty, a to z laické i odborné veřejnosti. Důsledky zvýšeného, vyhroceného zájmu lze pozorovat na kampani ministryně školství Kateřiny Valachové, která vystupovala v několika diskuzích za účelem osvětlení novelizace zákona. Média v této problematice sehrála roli hlídacího psa demokracie, a to prostřednictvím vyvolání debat o novele školského zákona.

V tuto chvíli lavina mediálních sdělení neměla reálný dopad na restriktivní legislativní úpravy v tématu inkluze. Potenciální morální panika tedy neměla skutečný vliv na institucionální proměny vzdělávací politiky. Každopádně hovořím o současné situaci, morální panika může zachovat jakési skryté dědictví, které se objeví až při dalším vývoji. I přes to, že mají paniky krátký a dynamický viditelný průběh, musíme je chápat jako sociální proces, jehož důsledky se mohou objevit až při další generaci. [Volek 2000: 111]

Ohlédnu-li se na problematiku přístupem Ericha Goodeho a Nachmana Bena-Yehudy, kteří roli médií vnímají více pasivně, mohu prvky, které korelují s konceptem morální paniky identifikovat jako motiv politických elit, kteří mají zájem spustit paniku z mocenských a ideologických důvodů. A to za účelem udržení moci, zviditelnění se či přesunutí zájmu veřejnosti z jiných, palčivějších problémů, které by mohly ohrozit zájem elit. Na druhé straně nelze vyloučit komerční zájem médií, za kterým stojí profit ze senzačních témat.

---

²⁵ Pod peticí je momentálně 7 365 podpisů.

²⁶ Otevřený dopis podepsalo 10 289 osob.

Závěr

V této práci jsem popsala mediální obraz inkluzivního vzdělávání optikou konceptu morální paniky, který jsem zvolila na základě zvýšeného zájmu veřejnosti o tuto problematiku. Nejprve považuji za správné uvést, že naplněné cíle nepotvrzují či nevyvrací existenci morální paniky, stejně tak nedemytizují obsahy mediálních sdělení. Vytyčené cíle měly pouze deskriptivní charakter, a z důvodu relativně malého vzorku zkoumaných médií, si nemohu dovolit konstatovat plošná a zobecňující tvrzení. I přes to považuji tuto práci za přínosnou, jelikož aplikace konceptu na tento případ nebyla prozatím nikým jiným realizována. Tím přináším nový vhled do problematiky, který doprovázím, dle mého názoru, zajímavým zjištěním o reakci médií a s tím spojené otázky, které by mohly být odrazovým můstkem pro další zkoumání.

Pomocí obsahové analýzy jsem dosáhla naplnění vytyčených cílů, a to zachycení mediálního obrazu inkluze, který jsem následně porovnála s teoretickou situací morální paniky na ohraničeném úseku zvýšené produkce článků týkající se inkluzivního vzdělávání. Analýzu jsem provedla na základě vytvořených kategorií, které jsou v souladu s konceptem morální paniky. Sledovala jsem dynamický průběh v mediální agendě, vyjádření oficiálních autorit, existenci negativní predikce a emoční potenciál uveřejněného sdělení.

Vývoj zájmu médií byl ve sledovaném období značně nekonzistentní a těžko vypovídá o pravidelnostech, nekopíroval zájem odborné veřejnosti ani kurikulární politiky. Událostmi v roce 2000 – 2015 se média takřka nezabývala. Expanze v mediální agendě započala až v roce 2016, kdy došlo k přijetí vyhlášky č. 27/2016 Sb., a nabytí účinnosti § 16 školského zákona. Bezprecedentní dynamický nárůst tématu dokazuje skutečnost, že rok 2016 obsahuje 48 % zpráv za celých 17 let. Zvýšeným zájmem médií jsem si vyhraničila potenciální vlnu morální paniky, a to na období února-března roku 2016. V tomto a předchozím období jsem sledovala vytvořené kategorie, které jsem následně mezi sebou porovnála.

Potenciální vlna paniky obsahovala téměř třináásobně více vyjádření oficiálních autorit k tématu inkluze, necelý dvojnásobek negativních predikcí a o polovinu více článků s negativním zatížením.

Co tedy mohu vyvodit z výsledků, kde bylo na mediální případ inkluze pohlíženo morální panikou? Ve zprávách z období zvýšené frekvence četnosti

mediálních článků docházelo k jakémusi morálnímu znepokojení. Toto znepokojení by mohlo vést k vytvoření masové hysterie či k jinému vypjatějšímu jednání ve společnosti, které by dále mohlo ústít v politiku úzkosti či k jiným represivnějším řešením či jednáním. Nicméně je zapotřebí uvažovat v kontextu aktuální povahy moderní společnosti, která se liší od zkoumaných událostí v 60. letech, které byly stěžejním pro výzkum paniky Stanleyem Cohenem. Záběr potenciálních morálních panik je mnohem širší, a to z důvodu oslabení tradičních vztahů. Do popředí se dostávají i jiná témata, jejichž debata může být podmíněna existencí morálních panik. Právě média mohou pomoci k vyzdvižení tématu, k jeho expanzi či redefinování. Dále je potřeba nezanedbat častější výskyt možných panik, ne-li jejich permanentní existenci. Zpozorovaný nárůst mediálních sdělení na téma inkluzivní vzdělávání tak může přinést zvýšený veřejný zájem o problematiku, který může posílit společenskou jednotu, vyvolat veřejné diskuze, ale také se může stát mocenským nástrojem sociální exkluze.

Použitá literatura

- Bartoňová, Vítková. 2007. *Strategie vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: Paido.
- Bazalová, B. 2006. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích*. Brno: MU.
- Burton, G. 2001. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal.
- Cohen, S. 2002. *Folk devils and moral panics : The creation of the mods and rockers*. 3rd ed. Oxon : Routledge.
- Critcher, Ch. 2008. „Moral Panic Analysis: Past, Present and Future.“ Pp. 1127-1144 in *Sociology Compass*, vol 2, no 4.
- Dearing, J., E. Rogers. 1996. *Agenda-Setting*. London: Sage.
- Giddens, A. 2013. *Sociologie*. Praha: Argo.
- Goode, E., N. Ben-Yehuda. 2009. *Moral panics : The social construction of deviance*. 2nd ed. Chichester: John Wiley.
- Hall, S., Ch. Critcher, T. Jefferson. 1978. *Policing the Crisis: mugging, the state, and law and order*. Palgrave Macmillan.
- Hendl, J., J. Remr. 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál.
- Jandourek, J. 2007. *Sociologický slovník*. Praha: Portál.
- Jiráček, J., B. Köpplová. 2007. *Média a společnost*. Praha: Portál.
- Krinsky, Ch. 2013. *The Ashgate Research Companion to Moral Panics*. New York: Routledge.
- McCombs, Maxwell. 2009. *Agenda Setting*. Praha: Portál.
- McQuail, D. 2007. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.
- Pipeková, J. 2006. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido.
- Průcha, J. E. Walterová, J. Mareš. 2003. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.

Rafferty, Y., V. Piscitelli, C. Boettcher. 2003. „The impact of inclusion on language development and social competence among preschoolers with disabilities.“ *Exceptional Children*, vol 69.

Rozell, M., J. Mayer. 2008. *Media, power, media, politics*. Maryland: Rowman & Littlefield.

Sedláková, R. 2015. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada.

Slowík, J. 2016. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada.

Tannenbergerová, M. 2016. *Průvodce školní inkluzí aneb Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer.

Thomson, K. 2007. *Moral Panics*. London: Taylor & Francis.

Urban, L., J. Dubský, K. Murdza. 2011. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada.

Vítková, M. 2004. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. Brno: Paido.

Volek, J. 2000. „Konstrukce morální paniky a sociální exkluze.“ Pp. 97-114 in *Sociální exkluze a nové třídy. Sociální studia*.

Young, J. 1974. „Mass Media, Drug and Deviance.“ Pp. 229-259 in P. Rock, M. McIntosh (eds.). *Deviance and Social Control*. London: Tavistock.

Další použité zdroje

Aktuálně. 2017. „Google chce řadit výsledky hledání podle důvěryhodnosti. Na popírání holocaustu jen tak nenarazíte.“ *Aktuálně* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/google-chce-radit-vysledky-hledani-podle-duveryhodnosti-na-p/r~8abb0d5c0ad011e7bb37002590604f2e/>

Aktuálně. 2017. „Zastavit šíření falešných zpráv i ochránit volby. Vnitro a Facebook začnou co nejdřív spolupracovat.“ *Aktuálně* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/facebook-chce-spolupracovat-s-ministerstvem-vnitro-kvuli-dez/r~2f3bd060f8f111e68af8002590604f2e/>

COSIV. 2015. *Výstup projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR* [online]. [cit. 2017-4-18].

Dostupné z: <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/analyza/analyza-18.pdf>

Centrum pro výzkum veřejného mínění. 2017. *Důvěra v instituce* [online]. [cit. 2017-4-18].

Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/instituce-a-politici/>

EDUin. 2017 „Řízení školy: Od dojmů k pojmům- mýty o inkluzi.“ *EDUin* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z: <http://www.eduin.cz/clanky/rizeni-skoly-od-dojmu-k-pojmum-myty-o-inkluzi/>

HateFree. 2016. „HOAX: Varování před útokem za vrácenou peněženku.“ *HateFree* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z: <http://www.hatefree.cz/blo/hoaxy/1673-varovani-utok-penezenka>

Inkluze. *Inkluzivní vzdělávání* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z: <http://www.inkluzce.cz/inkluzivni-vzdelavani/inkluzivni-vzdelavani>

Median. 2016. *Mediální výzkumy* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z: <http://www.median.eu/cs/medialni-vyzkumy/>

MŠMT. 2015. *Situační zpráva o inkluzivním vzdělávání* [online]. [cit. 2017-4-27].

Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/situacni-zprava-o-inkluzivnim-vzdelavani?highlightWords=Situa%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1va>

MŠMT. *Zpráva o vývoji českého školství od listopadu 1989* [online]. [cit. 2017-5-2].

Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/dokumenty/ostatni-dokumenty>

PaleoFuture. 2013. „Did the 'War of the Worlds' Radio Broadcast Really Cause Mass Panic?“ *PaleoFuture* [online]. [cit. 2017-4-26]. Dostupné z:

<http://paleofuture.gizmodo.com/did-the-war-of-the-worlds-radio-broadcast-really-cause-1453582944>

PSP. *Listina základních práv a svobod*. Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky [online]. [cit. 2017-5-2]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

UnieVydavatelů. 2016. *Odhady čtenosti tisku* [online]. Praha: Unie vydavatelů [cit. 2017-5-2]. Dostupné z:

<http://www.rocenkaunievydavatelu.cz/2016/index.php?akce=ctenost&tg=1>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: Sbíрка zákonů.

Seznam příloh

Tabulka 1: Zastoupení tématu inkluze za období 2015 – 2017.....	43
Tabulka 2: Zastoupení tématu inkluze v roce 2016.....	43
Tabulka 3: Zastoupení tématu inkluze v roce 2015.....	43
Tabulka 4: Zastoupení tématu inkluze v potenciální morální panice.....	44
Tabulka 5: Souvislosti mezi pojmoslovím a akcentací za období 2015 – 2017.....	44
Tabulka 6: Chi-Square test pojmosloví a akcentace 2015 – 2017.....	44
Tabulka 7: Znaménkové schéma pojmosloví a akcentace 2015 – 2017.....	44
Tabulka 8: Vyjádření oficiálních autorit v roce 2016.....	45
Tabulka 9: Negativní predikce v roce 2016.....	45
Tabulka 10: Symbolizace v roce 2016.....	45
Tabulka 11: Vyjádření oficiálních autorit 2015.....	46
Tabulka 12: Pojmosloví v roce 2015.....	46
Tabulka 13: Vyjádření autorit a pojmosloví v roce 2015.....	46
Tabulka 14: Negativní predikce 2015.....	47
Tabulka 15: Vyjádření oficiálních autorit v potenciální panice.....	47
Tabulka 16: Manipulace s výrazy v potenciální morální panice.....	47
Model 1: Model morální paniky.....	48

Tabulka 1: Zastoupení tématu inkluze v mediálních sděleních za období 2015 – 2017

Médium 2015 - 2017					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Blesk	49	24,1	24,1	24,1
	MF Dnes	57	28,1	28,1	52,2
	Právo	49	24,1	24,1	76,4
	Lidové noviny	48	23,6	23,6	100,0
	Total	203	100,0	100,0	

Tabulka 2: Zastoupení tématu inkluze v mediálních sděleních v roce 2016

Médium 2016					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Blesk	48	35,6	35,6	35,6
	MF Dnes	35	25,9	25,9	61,5
	Právo	30	22,2	22,2	83,7
	4,00 Lidové noviny	22	16,3	16,3	100,0
	Total	135	100,0	100,0	

Tabulka 3: Zastoupení tématu inkluze v mediálních sděleních v roce 2015

Médium 2015					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Blesk	12	15,4	15,4	15,4
	MF Dnes	17	21,8	21,8	37,2
	Právo	24	30,8	30,8	67,9
	Lidové noviny	25	32,1	32,1	100,0
	Total	78	100,0	100,0	

Tabulka 4: Zastoupení tématu inkluze v mediálních sděleních v potenciální morální panice

		Medium			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Blesk	25	37,3	37,3	37,3
	MF Dnes	16	23,9	23,9	61,2
	Právo	17	25,4	25,4	86,6
	Lidové noviny	9	13,4	13,4	100,0
	Total	67	100,0	100,0	

Tabulka 5: Souvislosti mezi pojmoslovím a akcentací za 2015 - 2017

Nuance * Zdůraznění Crosstabulation						
Count						
		Akcentace Zdůraznění				Total
		Nevyskytují se	Intelektuální schopnosti	Intelektuální a fyzické	Jiné	
Pojmoslovní Nuance	Správné	172	8	0	1	181
	Špatné	17	3	1	0	21
	11,00	1	0	0	0	1
Total		190	11	1	1	203

Tabulka 6: Chi-Square test pojmosloví a akcentace

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,625 ^a	6	,049
Likelihood Ratio	7,743	6	,258
Linear-by-Linear Association	,534	1	,465
N of Valid Cases	203		

Tabulka 7: Znaménkové schéma pojmosloví a akcentace

	NEVYSKYTUJÍ SE	INTELEKTUÁLNÍ SCHOPNOSTI	INTELEKTUÁLNÍ A FYZICKÉ	JINÉ
Správné	+	0	--	0
Špatné	-	0	++	0

Tabulka 8: Vyjádření oficiálních autorit 2016

Vyjádření 2016					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nevyskytuje se	64	47,4	47,4	47,4
	Pro inkluzivní	14	10,4	10,4	57,8
	Protiinkluzivní	22	16,3	16,3	74,1
	Pro i proti	13	9,6	9,6	83,7
	Nelze určit	22	16,3	16,3	100,0
	Total	135	100,0	100,0	

Tabulka 9: Negativní predikce v roce 2016

Negativní predikce 2016					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nevyskytuje se	90	66,7	66,7	66,7
	Zpomalení žáků bez SVP	5	3,7	3,7	70,4
	Zhoršení žáků se SVP	2	1,5	1,5	71,9
	Úpadek vzdělanosti	14	10,4	10,4	82,2
	Technické potíže	12	8,9	8,9	91,1
	Jiné	11	8,1	8,1	99,3
	Plošná inkluze	1	,7	,7	100,0
	Total	135	100,0	100,0	

Tabulka 10: Symbolizace 2016

Zdůraznění 2016					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nevyskytují se	122	90,4	90,4	90,4
	Intelektuální schopnosti	11	8,1	8,1	98,5
	Intelektuální a fyzické	1	,7	,7	99,3
	Jiné	1	,7	,7	100,0
	Total	135	100,0	100,0	

Tabulka 11: Vyjádření oficiálních autorit 2015

Vyjádření autorit 2015					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nevyskytuje se	39	50,0	50,0	50,0
	Pro inkluzivní	9	11,5	11,5	61,5
	Protiinkluzivní	6	7,7	7,7	69,2
	Pro i proti	2	2,6	2,6	71,8
	Nelze určit	22	28,2	28,2	100,0
	Total	78	100,0	100,0	

Tabulka 12: Pojmosloví za období 2015

Pojmosloví 2015					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Správné	71	91,0	91,0	91,0
	Špatné	7	9,0	9,0	100,0
	Total	78	100,0	100,0	

Tabulka 13: Vyjádření autorit a pojmosloví v roce 2015

Vyjádření oficiálních autorit * Pojmosloví 2015				
Crosstabulation				
Count				
		Pojmoslovi Nuance		Total
		Správné	Špatné	
Vyjádřen í	Nevyskytuje se	36	3	39
	Pro inkluzivní	7	2	9
	Protiinkluzivní	5	1	6
	Pro i proti	2	0	2
	Nelze určit	21	1	22
Total		71	7	78

Tabulka 14: Negativní predikce 2015

Negativní predikce 2015					
		Frequenc y	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Vali d	Nevyskytuje se	58	74,4	74,4	74,4
	Zpomalení žáků bez SVP	1	1,3	1,3	75,6
	Zhoršení žáků se SVP	3	3,8	3,8	79,5
	Úpadek vzdělanosti	4	5,1	5,1	84,6
	Technické potíže	11	14,1	14,1	98,7
	Jiné	1	1,3	1,3	100,0
	Total	78	100,0	100,0	

Tabulka 15: Vyjádření oficiálních autorit v potenciální panice

Vyjádření					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Vali d	Nevyskytuje se	33	49,3	49,3	49,3
	Pro inkluzivní	6	9,0	9,0	58,2
	Protiinkluzivní	15	22,4	22,4	80,6
	Pro i proti	4	6,0	6,0	86,6
	Nelze určit	9	13,4	13,4	100,0
	Total	67	100,0	100,0	

Tabulka 16: Manipulace s výrazy v potenciální morální panice

Manipulace s výrazy					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Vali d	Bez negativně expresivních výrazů	54	80,6	80,6	80,6
	Mylné informace	3	4,5	4,5	85,1
	Neadekvátní terminologie	6	9,0	9,0	94,0
	Nesouhlas s inkluzí	4	6,0	6,0	100,0
	Total	67	100,0	100,0	

Model č. 1: Model morální paniky

